

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ

ХРОНИКА ОТ САРАГОСА

chitanka.info

Инскрипцио

Аз, Антонио Мариа и Галвес, по волята на нашата Света майка църквата Главен конвиктор на Ордена в града Сарагоса, след като получих от комодор дон Хуан Родриго от Севиля четири свитъка, намерени от негови солдати при влизането им в град Есмералда,

след като прочетох докрай казаните четири свитъка, след като установих, че те са писани от някой Хендрик ван Стеекс,

след като напълно се доказа, че той е съучастен на лукавия в делата му, че му се покланя и служи, че е упорит, неразкаял се, зъл враг на Светата наша майка църквата,

обявявам свитъците за вредоносни и изпълнени с лъжливи слова към истинната наша вяра и

определям те да бъдат изгорени в неделята на Светата Троица на кладата на еретическите манускрипти, а прахът да бъде разпилян, за да не остане и следа от нечестивата им тленност, и да пребъде вовеки славата на Отца и Сина, и Светия Дух. Амин.

Манускриптът

Преди любезният читател да е започнал моята хроника, трябва да му кажа, че се залавям за перото с голямо душевно съмнение, тъй като не зная дали преживяното от мен има някакво значение за някого и дали не е по-добре да дам заслужен покой на старческите си очи. Но види бог, че преживях странни и чудни събития и че желая да кажа истината, защото за нищо не се кая и от никого опрощение не чакам. Ако някой от синовете или внуците на споменатите от мен люде рече в гнева си да ми отмъщава, то и това не ще може да стори. Защото аз няма да съм вече между живите, а написаното ще остане. Пък нигде не се е видяло смъртен, колкото и силен да е той, да надвие на писаното слово, което е стигнало до хората и сърцата им.

И така, като знае читателят моите мисли и съмнения, може би по-лесно ще прочете

СВИТЪК ПЪРВИ,

В КОЙТО СЕ РАЗКАЗВА ЗА РОДА МИ И ЗА МЕН САМИЯ, КАК ПОПАДНАХ НА ОСТРОВ ТОРТУГА И КАКВИ МЪЧЕНИЯ МИ БЯХА ОТРЕДЕНИ ТАМ.

Наричам се Хендрик, по баща Захариас ван Стеекс и съм от богатия род на Стеексовци в Амстердаам. И баща ми Захариас, и дядо ми Якоб, и прадядо му Николаус, всички са били почтени и уважавани граждани от гилдията на Хигия и Ескулап, в която, както е знайно, се приемат само най-достоините измежду хирурзите, аптекарите и бръснарите. Нашата аптека е на ъгъла на Рюйгенс, срещу пазарната църква, досега си стои там и по думите на мнозина, се ползува с най-добро име. И така би трябвало да е, защото аз никога не съм забелязал дядо ми или баща ми да продадат погрешна смес от билки или безсилен лек, както сега други толкова често правят.

Аз съм роден през 1645-то лето господне, на третия ден от месец декември и още при раждането ми моят баща съставил гадание по възходящите и низходящи звезди, за да прозре, каква ще е съдбата ми. Той все говореше, че съм роден под щастлив знак, че ще видя много страни и народи, че ще бъда богат и в доволство ще преживея старините си. Колкото до страните и народите, видях ги, но за останалото звездите ме измамиха — проклети да са! Да се оплаквам няма смисъл, защото всички старци все се оплакват и затова никой не ще да ги чуе.

Както се полага на синовете от моя род, и аз още като малък започнах да работя в аптеката — чистех шишетата, метях подовете и всякаква друга работа вършех, която бе по силите ми, като не забравях по наставленията на баща си да изучавам латинския и названията на билките. Сигурно добре съм учил, защото и дядо ми и баща ми бяха доволни от мен. Но един ден, без да ща, аз подслушах техния разговор за мен, много се учудих и добре го запомних. Бях до вратата и нито можех да вляза, нито да се отдалеча незабелязано.

— Как ви се вижда Хендрик, татко? — запита баща ми.

— Учи добре — рече дядо, — но ме е страх, че от него няма да излезе аптекар, а още по-малко лекар.

И тъй като баща ми мълчеше, дядо продължи:

— Добрият аптекар трябва да се интересува само от причината на нещата и болките, а не от хората. И да бъде коравосърдечен, за да не страда от чуждите страдания. Ти си коравосърдечен, сине Захариас, но Хендрик не е. Виждам го. И, ако той поиска да стане лекар или аптекар, нищо добро няма да дойде от това. Така че мисли за него!

— Ще мисля! — отвърна татко и по гласа му познах колко го беше яд, сигурно защото дядо го нарече коравосърдечен. Но дядо беше справедлив човек, много неща беше видял през живота си, беше воювал и под хоругвите на принц Орански. Така че, ако трябваше да каже някому нещо — казваше го.

Тогавя се замислих и реших, че дядо Якоб има право, защото наистина мен много ме занимаваха хората — какво мислят, какво крият и защо вършат едно, а не друго. Но пък много ми се искаше да уча за лекар и не разбирах, защо той говори така на татко.

Дните в аптеката вървяха, идваха и си отиваха като барките по кейовете. Аз работех прилежно и се стараех да бъда твърд като гледам хорските страдания. Сигурно обаче не съм успявал много, защото болните все към мен идваха за съвет или за билка. А болните са като кучетата, имат незнайно чувство и веднага разбират кой ги жали и кой — не. Съзирах, че баща ми се дразни от това, но — което е право! — той също беше силен и справедлив човек. Нито с дума ме е нагрубил незаслужено, нито с действие ме е унижил.

После дядо Якоб си отиде от този свят и го изпратихме както подобава. Цялата гилдия излезе на погребението с хоругвите и през целия град минаха. Начело вървяха стареите и баща ми беше там и аз бях горд, че ми е баща, макар че двамата с майка ми бяхме назад.

А като свърши всичко и жените раздигнаха трапезата за помен, баща ми ме извика при себе си. Едва тогава видях, колко е остарял той и колко уморен беше. Той дълго пуши с лулата и още по-дълго ме гледа, толкова дълго, че на мен ми стана не по себе си.

— Така е, сине Хендрике! — рече той. — Смъртни сме всички и всички ще си отидем. Но точно защото сме смъртни, имаме дълг. Бащата трябва да се грижи за синовете, а те — за своите синове. Само така човешкият род ще пребъде, въпреки смъртта.

Той и други неща каза, но не съм ги запомнил. Мислех си за дядо, как вече го няма и как ще ми е тежко без него. Не че с баща си не

можех да живея. Можех, но дядо беше друг човек.

— А сега, Хендрике! — рече баща ми. — Ето моята бащина воля. Пращам те да учиш в Падова. Зная, че там има усърдни добри професори по философия. В Падова живее един от нашите, от Стеексовците. Уговорено е да получаваш от него по двадесет рейксдалдера на месец за храна и дрехи, квартира и учебници. Ако живееш пестеливо, ще ти стигат и за малко вино. Ето, това е.

— Ще позволите ли един въпрос, татко? — казах аз.

— Кажи.

— Защо философия, а не медицина?

Баща ми не очакваше този въпрос. Или, по-скоро, беше мислил върху него, но не очакваше, че ще го задам.

— Виждаш ли... — рече той като потупваше опакото на лулата си върху облегалото на стола — човек на трима души казва всичко най-черно за себе си... истината, с една дума. Това са изповедникът, адвокатът и лекарят. За да станеш един от тях, трябва да имаш сили да носиш чуждата скръб. Иначе ще вредиш и на другите, и на себе си. Разбираш ли ме добре?

— Разбирам ви, татко.

— А аз съм сигурен, че ти нямаш тези сили. На мен също ми се искаше да бъдеш лекар или аптекар, но виждам ясно, че нищо няма да излезе. А трябва решението да бъде разумно, защото ние, Стеексовци, винаги сме стояли на земята. Аптеката може да оставя на зетя си.

Изглежда, че на лицето ми се е изписало отвращението, което изпитвах към мъжа на сестра ми — този пълничък, плешивичък, руменичък търговец, цял изплетен от думи, скрит и жесток. Веднъж бях видял как биеше кучето си и се наслаждаваше на квиченето на бедното животно. И оттогава го бях намразил от дън душа. На него щяха да оставят аптеката на Стеексовци!

Баща ми умееше да разбира, даже когато не се говореше.

— Е-е! — рече той примирително. — Казах „може“, а не съм още решил! Ако я оставя, ще го задължа да изплати твоя дял и дела на сестра ти. Но дотогава има време, надявам се! Аз още съм здрав!

Колко тънка е нишката между живота и смъртта! Баща ми смяташе, че е здрав и вярваше в това, а още тогава болестта е била в него — онази болест, която го отнесе след година и половина.

Междувременно обаче нищо не предвещаваше някакво нещастие. Аптеката си работеше както си беше работила от години и на пазарния площад всеки петъчен ден търговците разгъваха своите сергии и нареждаха фландърски сукна и дантели, лионски коприни, ботуши от яка бергенска кожа и всичко друго, каквото човек може да си помисли. Светът беше за мене спокоен и подреден и никога не можеше да ми мине през ум, че в него има толкова много мъка, беда и насилие.

Майка ми и сестра ми ме приготвиха за път. Няма да описвам техните скрити плачове и скритата радост на онзи мръсник, зетя ми. Ако има за нещо да съжалявам сега, то е, че не му сторих някакво зло, та със зло да ме запомни!

Тръгнах от Амстердаам на втория ден от юни 1662-о лето господне и баща ми ме изпрати на един ден път. Като се разделихме ми пожела усърдие в науките както подобава на един първи син от рода на Стеексовците и каза, че ако нещо се случи в мое отсъствие, ще изпрати писмо по човек. Едва после, след години, ми стана ясно какво е искал да ми каже, а аз, глупакът, даже не го чух както трябва, защото пътят беше в ума ми и далечният свят, който ме мамеше. Така се и разделихме, корав човек беше моят баща.

Нито трите седмици път, нито дните на учението ми ще да са интересни за любезния читател, защото всеки знае какъв е животът на младини, когато си далеч от дома и нямаш други задължения, освен да учиш и да гледаш на света в цялата му красота. Но колко чудна е нашата памет! Тя не пази много-много щастията и красотата, а си избира по приумица някакви съвсем други събития и неща и ни ги поднася, когато не ги искаме! Ето и сега не мога да си спомня добре нито една жена или девойка, с които съм прекарвал тогава безгрижно и в удоволствие. Имаше една Мария и една Анжелика, но как изглеждаха, а и дали такива точно бяха имената им — не помня. А на, изскача пред очите ми папа Габриеле, стопанинът на „Сребърния елен“, който няма защо да се навира в мислите ми, защото все гледаше да ме излъже в сметките — но нека бог го съди!

Трябва да призная, че философията, в която се изучаваше още астрономия и математика, никак не беше по вкуса ми. Аз почти изоставих лекциите и нищо не учех. Но кой ли учеше? Весело си живеехме, ден за ден, говорехме по таверните каквото ни минеше през

ум и ако не ни притесняваха патерите доминиканци, сигурно още повече щяхме да говорим. Но те слушаха и донасяха и как го правеха така, че всичко знаеха — и до ден-днешен не ми е ясно, защото има неща, които никому не съм казал, даже насън, и пак ги знаеха. Само че патерите си имаха други ядове — с градските власти на Падова — и не им беше много до нас, студентите.

Май че единственото свястно нещо, което сторих през тия месеци, беше, че ходех в школата на месир Коломбо, учител по фехтовка и танци. Той беше истински майстор в делото си, какъвто трябва да бъде всеки учител по фехтовка. Достатъчно беше да те погледне как ходиш и веднага казваше дали нещо ще излезе от тебе. Ако пък нищо не можеше да излезе и съзираше голяма неспособност, тогава вземаше по един полудублон на час и обещаваше:

— Ще те науча само да се пазиш, за да не те прободат, синко, в гърдите, корема или шията! Но друго нищо не чакай!

А пък аз, без да се хваля, много обичах боя със саби и рапири и много ми се удаваше. Така че месир Коломбо все се смееше и говореше:

— Ти — казва, — синко, имаш природно дарование да въртиш сабята, а не астролабията!

Само че на, такъв е животът сега, че не знаеш какво повече ще ти трябва — астролабията или сабята. Ако бях чакал на астролабията да ми спасява живота, когато нахълтахме в Лас Палмас и когато останах сам срещу оногова испански хидалго, сега аз щях да съм на онзи, подобрия свят, а не испанецът!

При месир Коломбо усвоявах изкуството да се бия с шпага и сабя почти година и половина. Мисля, че между учениците му не можеше да се намери друг така ловък в боя. Месир Коломбо много ме обикна и когато нямаше кой да ни гледа той ми показваше някои от своите тайни удари. Такива удари майсторите на фехтовка винаги знаят, но ги пазят за себе си, защото никога и най-добрият майстор не знае какво може да му се случи. Един от тях беше ударът с прехвърляне в ляво, за който даже не бях чувал дотогава. За непосветения противник този удар идваше като мълния. Месир Коломбо казваше:

— Синко, ще използваш този удар само срещу много диви и силни противници. Някой такъв, който така се е разярил и така е уверен в силата си, че бърза да те прободне и да иде да пие за упокой на

душата ти! А да знаеш, че онзи свят е пълен с такива, които са се мислили по-силни или по-умни от другите!

Е, за тези думи съм му бил винаги благодарен! А сега ще разкажа, как се разделих с месир Коломбо.

Като изтече горе-долу година и половина, получих по пратеник писмо от баща си. Още като го видях и почувствувах, че нещо лошо е станало. Млад бях, а ръцете ми трепереха, докато разпечатвах свитъка. Ето какво пишеше баща ми:

Драги синко Хендрике!

Стигнаха до мен лоши вести за твоето държане в Падова. Не учиш, а ходиш по таверните и несносни приказки разправяш...

(Мръсните патери-доминиканци! Господ да им въздаде, че бяха намерили начин да отровят последните дни на баща ми!)

... И повече ревност влагаш в съмнителното фехтовално изкуство, нежели в книгите си. Това, синко, ме дълбоко наскърбява. И тъй като съм болен и чувствавам, че отпадам и от ден на ден съм все по-зле, искам да знаеш моята бащина воля.

Оставям аптеката на зет ми. Ние се явихме в гилдията и се записа в книгите на нотариуса, че зет ми поема задължението да изплати на сестра ти една трета от стойността на аптеката и на теб една трета, а от печалбите да отделя и да ти плаща по двадесет рейксдалдера на месец, както досега съм ти плащал, в продължение на още три години, докато завършиш науките си.

Това е моята последна воля, синко, и нека господ ти помага в живота, защото ние с теб сигурно вече няма да се видим.

Баща ти.

Когато прочетох това писмо, аз се разревах като момиче, не е грях да го река, и се замолих на човека, който беше донесъл писмото, да ми каже истината. И от него разбрах страшната вест. Баща ми вече

не беше между живите. Починал малко преди да тръгне човекът за Падова. А зет ми ходил и се опитал да откупи писмото срещу пари от него. Но такъв, какъвто си беше стиснат, сигурно не е дал достатъчно или пък пратеникът беше честен, от хората, каквито вече няма много. Така или иначе, не беше му го дал.

Да се връщам сега в Амстердаам нямаше смисъл. Кого щях да заваря? Само сестра си, убита от мъка. А и не исках да я оставям вдовица, след като беше вече сирак, защото — бог вижда! — нямаше да се съдържа да не набода на шпагата си онзи негодник! Не, нямаше смисъл.

След като поплаках и потъжих, отидох в „Сребърния елен“ и почерпих за упокой на баща ми, като три дни след това никъде не излизах по причина на тежко пиянство. Такива бяха времената, така се живееше тогава. И на мен искам такъв упокой да направят, когато легна в земята. А на четвъртия ден отидох при месир Коломбо. Той ми каза:

— Синко, узнах за нещастieto ти. Сега слушай! Аз вече нямам на какво да те науча. Ако искаш, остани при мен като тренажор. Дай бог, ако се случи да вземеш някое момиче от Падова, тогава ще се радват очите ми да те виждат тук. А ако не искаш, синко, твое дело! Когато и да дойдеш при месир Коломбо, винаги ще има парче хляб и кана вино за теб!

Благороден човек беше месир Коломбо, обичаше ме и макар че не го каза, знаех, какво му беше на ум. Имаше той дъщеря на четиринадесет години и се надяваше, че може би след година-две ще остана в дома му. Но мен сърцето ме влечеше към друго.

Аз му благодарих както подобава, разделихме се и начаса отидох в университета. Там намерих уважавания професор Габриеле Фолбюгел и много го помолих да ме вземе при себе си да уча по влечение душевно анатомия и хирургия. Платих му каквото трябваше и той ме зачисли между студентите си. Така турих край на омразната ми философия, която само от пусто в празно прелива и започнах да изучавам анатомията.

И какво чудно нещо е човешкият ум! Сега, когато науката радваше душата ми, аз и не помислях да отсъствам от лекциите, а още по-малко от дисекциите. Те ставаха веднъж на месеца и градските власти в Падова любезно предоставяха на университета трупа на някой

обесен разбойник. Това тяхно благоволение беше повод за непрекъснати спорове с епископа и кучетата му — доминиканци, тъй като те много се гневяха, защото виждахме скритото от очите човешки, което не ни е дадено да видим. Но генерал-командорът на Падова беше як човек, не го ловеше ни куршум, ни отрова и винаги ходеше с людете си. Така че патерите нищо не можеха да му направят, а той все казваше:

— Нашата майка, църквата, има всичко, каквото ѝ е нужно, а пък Падова живее от университета. Щом като досега няма божие наказание за мен, значи господ си знае работата!

Тия думи стигаха до епископа и той все измисляше начини как да премахне от този свят генерал-командора. А пък иначе двамата бяха добри приятели и все заедно ядяха и пиеха.

А аз за хирургията накупих книги всякакви и най-ценната от тях беше на Везалиус от Фландрия „За устройството на човешкото тяло“. И досега си я имам и радва очите ми.

Така учих още две години и както боят с шпаги, така ми се удаваше хирургията. Знаех вече всички кости, мускули и важни нерви, знаех лечението на раните с билки, огън и желязо и можех да спирам кръв от ръка и крак.

Забравих да спомена, че още в края на първата година моите рейксдалдери от Амстердаам престанаха да пристигат. Вместо тях пристигна писмо от зет ми. Ето какво ми пишеше този мръсник:

Любезни ми Хендрике!

Дочух, че си напуснал науките, които нашият баща, царство му небесно, беше определил да учиш и си се заловил с презрения занаят на бръснарите, не зная дали е вярно, но като знам твоя характер, сигурно е вярно. Поради това моята душа се възмуцава, че ти така потъпкваш заветите на нашия баща, царство му небесно, и поради това не ще изпращам твоята издръжка, докато не се уверя, че всичко, което се говори за тебе, е лъжа.

Любящият те твой зет.

А пък аз ето какво му отговорих:

Любезни ми зетко!
Ще се върна в Амстердаам и ще извия пилешкия ти врат!

Ясно е, че вече не получих нито стюйвер.

Но, за да не отегчавам повече читателя, накратко ще кажа, че живеях в голяма мизерия и много гладувах, но все се намираха добри хора, които ме подкрепяха. За да си представи читателят докъде стигнах, ще кажа само, че приемах от време на време да ме храни стопанката на една странноприемница, която беше стара и дебела, но затова пък много обичаше да помага на младите мъже. Коеето е право, обаче, жената не беше от стиснатите и не пестеше месото и виното за мен. Така че като премислям сега отдалеч всичко — трябва да съм й благодарен. Нека господ отсъди.

Така карах от ден за ден, докато накрая много ми омръзна гладуването. Случи се, че по това време през Падова мина с ротата си комодор Анри дьо Сегюй. Знаех, че няма хирург в ротата си от швайцери и затова измолих да му се представя.

Получих разрешение и се явих в стаята му в странноприемницата. Още като ме посрещна, видях, че това е един храбър и мъжествен човек, който обичаше да се шегува — значи беше и добър.

— Какво можеш да правиш? — запита той.

— Синьор — рекох, — учил съм да спирам кръв и да лекувам рани. Бях две години тук при професор Фолбюгел и се надявам, че ще мога да ви бъда полезен!

— А да се биеш можеш ли? — рече той. — Защото мен баби в ротата не ми трябват!

— Мога, синьор, ако се наложи — и това мога!

— Ха! — рече той и скочи от стола. — Дръж тази шпага и се пази! При мен такъв е изпитът по хирургия!

Подхвърли ми той една шпага и още там, в стаята, започнахме да се бием. Комодорът беше страшен майстор на шпагата, и как да не бъде — цял живот все с това се беше занимавал. А аз какво?

Бих се аз, както подобава. Той отначало още опита с дясно долно отхвърляне да ми избие шпагата, но аз това го знаех и не можа.

— Дотук си добре! — извика той. — Ха сега!

И се биеше все по-ловко. Аз отбивах както можех, накрая не издържах, свалих шпагата и рекох:

— Синьор, не мога да проумея вие за хирург ли ме изпитвате, или за коморий! Защото платата, доколкото знам, е различна!

А той се разсмя и рече:

— Прав си. Как те викаха? Хендрик? Сядай, Хендрике, да ядем! Наемам те за хирург на ротата: Платата е десет талера на месеца, храната и облеклото! И да знаеш, че не обичам две неща — страха в боя и подлите приказки!

— Разбирам, синьор.

— Хм... — рече той пак като ме огледа — на всичкото отгоре си и хубавец. Внимавай... там с жените! Може, но с мярка.

— Разбирам, синьор.

— И престани да повтаряш това „разбирам, синьор“!

Тогава ми стана ясно, защо швайцерите мряха за комодора си. Анри дьо Сегюй беше благородник до мозъка на костите си и затова се държеше така просто с всички. Забелязал съм, че точно онези, които са от долно потекло, те стават най-лоши, когато по някаква своя прищявка съдбата ги издигне над другите. Тогава никой благородник не може да се мери с тях по гордост, тщеславие и самохвалство. По това се познават те.

Анри дьо Сегюй беше истински мъж, такъв, какъвто бих желал да бъда и аз. Но никога не можах да го достигна. Виждах съм го да рискува живота си, за да спаси някой изпаднал в беда швайцер, който на всичкото отгоре се е забъркал в беда поради собствена глупост. Виждах съм го как проиграваш на кости сто талера и окото му не мигва. Пиеше като дявол, господи опази, но пьян не съм го виждал. А в битките швайцерите гледаха пауновите пера на шлема му. Ако перата биваха в един ред с тях — значи всичко е добре. Ако перата излизаха напред — срам, значи поради страхливост или лошо подреждане са изостанали от комодора си. Говореха, че никога не са виждали перата назад, а и аз не съм ги виждал.

И да се чуди човек, как умират такива хора. Защото Анри дьо Сегюй загина съвсем глупаво. В една таверна в Хавр де Грас го уби някакъв пиян матрос, който съвсем не искаше да убие него, а погреша. Влезе от вратата и хвърли мизерикордията си преди да разберем какво става. Синьор Анри седеше на масата. Само се наклони и рече:

— Някой ме уби, глупак!

И падна мъртъв. Настана такава бъркотия, швайцерите бяха така потресени, че даже матросът успя да се измъкне и побягна. А и аз вече

не можех да помогна.

Така е, глупаво. Но кой е виждал умна смърт? Който иска, нека ми говори за красива гибел. Но пред очите ми са умрели стотици и, кълна се, нито една смърт не ми е изглеждала хубава или необходима.

С Анри дьо Сергюй е свързана най-истинската година от живота ми. Старите хора знаят какво значи това — като размисляш за живота си да намериш една година, за която да кажеш — „Е, това беше живот!“. Така беше и с мен като хирург на синьор Анри. Не че нямаше неприятни неща. Имаше. Ротата се наемаше да служи на различните дребни господарчета, кой от кой по-мръсен и по-подъл. Все „знатни братовчеде“ се наричаха помежду си, а пък гледаха само как да се тровят и колят. Те и нас се опитваха да ни мамят с плащането. И понякога сполучваха. Тогава ние, щем не щем, си вземахме каквото ни беше под ръка от селяните им. Знам, че това не беше право, защото всеки, откъдето се зададе — все от тях обира, но какво можехме да сторим? То животът на селяните не е лек, но и те пък са една стока! Иначе превиват гръб, но ако им паднеш — веднага ще те пречукат. Така че — вземахме.

Зарях аз ученето и тръгнах със синьор Анри. От Падова прекосихме кажи-речи цяла Италия и през Марсилия минахме във Френското кралство. Там все нещо димеше и пушеше, значи — за нас имаше работа. Крал им беше Луи четиринадесети и всички го славословеха, но друга такава объркана държава не съм виждал! Всеки ден се сменяха законите, все някого качваха на ешафода, но от това никому не ставаше по-добре. Човек можеше да заспи в леглото си и да осъмне в някое подземие, дето и не можеш да разбереш, че се е съмнало.

Ние нашата работа си вършехме, плащаха ни — къде по-добре, къде по-зле — и вървахме на север, към проклетия Хавр де Грас. Някои наричат случайностите съдба. Аз в съдба не вярвам, и в лоша орисия също, но пък толкова много случайности има в живота и все лоши, че как да не повярваш! Като влизахме в Хавр беше нощ. Една луна светеше — като сребърен талер, кръгла и блестяща. И още като минахме градските врати, луната потъмня. Стана пепеливо червена. Такава страшна луна не съм виждал. А кучетата от целия град завиха като на умряло. Солдатите се умълчаха. Аз яздех до синьор Анри. Той се прекръсти и каза сериозно:

— Лоша прокоба, Хендрике! Дано изляза жив от тук!

— Защо, синьор? — запитах аз.

Той се усмихна криво и рече:

— Преди много години, когато бях като теб, у нас, в замъка Сегюй, имаше един алхимик. Знаеше хода на звездите и предсказваше времето — кога ще е добро за оран или за сеитба. Затова баща ми го държеше, хранеше го и му даваше по някой талер. Аз пък ходех при него в кулата му и той ми четеше от разни манускрипти. И понеже знаех, че умее да гадае, една вечер му се помолих да ми предскаже живота. Той не искаше, но аз така му се молех и сърдех, че накрая се съгласи. Направи гадание с олово и хляб и каза: „Млади господарю, ще живееш бедно, но ще бъдеш доволен, а това е по-добро от богатство!“. Е, това ми каза.

— А за луната? — рекох аз.

— За луната — продължи синьор Анри — той не искаше да ми каже. Питам го кога ще умра. „Никой — говореше той — не трябва да знае смъртния си час! Не ни е дадено!“, а аз: „Каж ми!“ . „Е, добре — рече той накрая. — Да знаеш, че луната ще ти даде знак за града, в който ще изживееш последния си ден!“. А ако и това не е знак — здраве му кажи!

Тогава и аз се умълчах, защото изведнъж почувствувах нещо много особено. Като че някой нечут и незнаен стои в тъмното и ме гледа и ме достраша, защото всеки таи в душата си страх от поличба. А с поличбата кой може да се бори? Макар че по съвест казано, имаше един, който се бореше и с поличбите. За Джеймз Хогарт — Белязания мисля, но за него е още рано да говоря.

В Хавр де Грас загина синьор Анри и още на другата утрин, когато го погребяхме, ротата му се пръсна. Наеха се при други комодори. Тръгнах и аз, в голямо душевно смущение, да търся при кого да се наема като хирург. Но никъде не можех да постъпя, а вкъщи не ми се връщаше. Никой млад човек не иска да се върне у дома си като просяк! Вярно е, че сестра ми щеше да ме прибере, щях да имам сигурност и удобство, но в гилдията нямаше да ме приемат и това щеше да е край на стремежа ми. А аз толкова се бях сраснал с този стремеж да бъда хирург и да стоя срещу болката и страданието, че чувствувах — това е истината и трябва да я следвам. На всякакви лишения бях готов, да прости бог греховната ми гордост!

Затова, когато един контрактър ми предложи да ме наеме за фелдшер на складовете на остров Тортуга на Високата френска вестиндийска компания, аз много не размислях. предложи ми той за тази служба двадесет талера, храна, дрехи и квартира в складовете. Знаех, че ще бъда лекар на роби, от които няма да спечеля много, че се хвърлям в изпитания, но подписах.

И пак беше много странно. Когато държах перото, чувствувах, че има някой до мен — друг, освен оня подлец контрактъра. Защото той после се оказа подлец, но тогава ми даде десет талера, за да си купя някои неща, необходими за път и за живот през първите месеци.

Аз похарчих талерите, платих някои дългове, които бях направил и се качих в пинасата „Сен Жан“, която отплава от Хавр де Грас. Особена беше тази пинаса, но нали бях незапознат тогава с морското дело — нищо не разбирах. И не се замислих, защо на „Сен Жан“ има двадесет и осем фалконета и двадесет матроса. Повече оръдия от матросите! И освен това — двеста пътника, натъпкани като плъхове из всички ъгли. А и плъхове имаше достатъчно!

Капитан на кораба беше кавалер Сурди от Високата френска вестиндийска компания. Не зная дали се е случвало на любезния читател да види някого и от пръв поглед да го намрази. Кавалер Сурди даже не ме забелязваше между пътниците, но аз го възненавидях от първия миг. И е имало защо, дано душата му да гори на бавен огън в ада! Нисък на ръст, наперен като паун и зъл. Като излезеше от капитанската каюта и вече се озърташе кого от матросите да накаже. Все едни такива жестоки наказания измисляше. Връзваха провинения с въже за мачтата и го оставяха на слънцето, докато нещастникът загубеше всякакво чувство. Или го провесваха от борда надолу с главата. Но няма защо да изброявам тези мъчения.

Аз, като посвикнах за ден-два с новото си положение, започнах да се вирам в пътниците на пинасата. И ето какво видях. Най-добре от всички бяха десетина души изселници. Тези хора си бяха събрали пари, щяха да купят някое местенце по островите в Западна Индия и мечтаеха да станат плантатори. Може би и да са станали, никога вече не видях никого от тях. Трима други бяха благородници, които кралят във високата си милост изгонваше от Франция. Те бяха участвували в някакъв заговор и кралят заменяше ешафода с изгнание. Дали бяха наистина заговорничили аз не зная, но нито един от тримата не стигна

Тортуга. Първият изчезна и кавалер Сурди се произнесе, че сигурно се е хвърлил самичък в океана. Другите двама се разболяха и умряха за една нощ. А аз мисля, че не се разболяха току-тъй.

От останалите почти всички бяха каторжници, осъдени на доживотна каторга в колониите. Те носеха леки вериги, а през нощта надзирателите им заключваха веригите на железни прътове с халки. По-окаяна сбирщина не съм виждал, но нека господ ги съди, не аз.

Имаше и тридесет жени, натоварени от изправителните домове. Такива изправителни домове знаех много. Това бяха предачници, тъкачници и работилници за гоблени, които тъчаха и предяха само за краля и приближените му. Там работеха тези жени като затворнички, при нечувани условия, при ежедневната гавра на надзирателите. За какво попадаха в тези домове е трудно да се каже. Знаеше се, че там затварят жените с лошо поведение и сигурно имаше такива, но аз мисля, че затваряха и доста бедни жени и вдовици, които нямаше кой да закриля. Достатъчен беше един донос и един свидетел и съдията издаваше присъда. А свидетели, всеки знае, не е толкова трудно да се намерят.

Да се излезе от тези домове може само чрез смъртта или чрез колониите. И доведените до отчаяние жени се молеха да отидат в колониите. Там държавата ги продаваше на плантаторите по за двадесет пиастра. Някои, у които още беше останала, макар и малко хубост, се продаваха за тридесет. Виждал съм всичко през живота си — и много добри и много лоши дела, но продажбата на беззащитни жени като робини ми се струва между най-отвратителните неща. Но аз много се отклонявам от разказа си.

Ние плавахме на запад. Хвърлихме котва при Льо Фиевр в Бретан, за да вземем прясна вода в буретата, после минахме пролива, където ни кръстиха, за да умилюстивим морските ветрове. Всекиго заляха с вода от океана, а времето беше кучешки студено, така че замръзнахме съвсем. Това кръщаване струваше на всеки от нас най-малко по пет стюйвера, а на плантаторите и по много. И повече мисля, че правеха кръщавката, за да ни вземат пари, отколкото заради ветровете. Защото нищо не ни помогна, на нос Финистер ни застигна страшна буря и четири дни не знаехме дали ще видим повече белия свят. Шест души от затворниците умряха по причина, че през цялото време ги държаха заключени. Капитанът се страхуваше да не би да

използват бурята и смущението и да избият надзирателите си. На мъртвите боцманът прочете по един псалом от библията и ги хвърлиха в океана.

Но какво се случи после! На петия ден бурята утихна, излезе попътен вятър и тъкмо когато слънцето се провидя през облаците, на очите ни се представи ужасна гледка. Един от труповете плаваше редом с кораба ни.

Мисля, че тогава нямаше човек, който да не се уплаши. Изплаших се много и аз. Корабът беше прокълнат, това беше знак за всички ни. Ние плавахме бързо, трупът изостана, но проклятието му ни преследваше. В две от бъчвите водата се развали и от тази развалена вода повечето легнахме болни. Умряха осем души, между тях двама от матросите. Едва тогава онзи Сурди се вразуми, защото кораб без матроси е все едно оставен на милостта на океана, а знае се каква милост е тя! Той нареди развалената вода да се излее и да ни се дава от чистата, макар и много малко. Така болестта започна да преминава, но пък страдахме от ужасна жажда. Едва ходехме и само се молехме това плаване да свърши.

След петседмично пътуване и толкова нещастия, приближихме най-сетне Западна Индия. Матросите говореха, че само за ден-два ще сме на Еспаньола, а оттам до Тортуга е съвсем близо. На кораба вече идваха птици, в далечината се виждаха от време на време платната на фрегати и всички, даже окаяните каторжници се зарадваха, защото все пак беше нещо ново, а новото винаги дава някаква надежда.

Тогава една утрин върху мен на палубата се нахвърлиха четирима здрави матроси и ме вързаха като животно. Аз не можах да окажа никаква съпротива — толкова бях изненадан от това подло нападение, пък и така бях отслабнал от болестта, че даже и да бях се борил, те пак щяха да ме вържат. На виковете ми никой не обърна внимание, защото на този прокълнат кораб винаги някой за нещо викаше. На молбите ми да говоря с капитана матросите само се смееха и ме ритяха. Тъй като се извивах и хвърлях, те в добавък ме и набиха жестоко, така, че загубих съзнание.

Но преди да изпадна в безсъзнание, много ясно помня, че пак, за втори път вече, като че някой ме гледеше. Аз не го виждах добре, а той сякаш стоеше до мен и знаеше какво ще стане. Може и нечестивият да е бил, дано в ада се провали!

Когато дойдох на себе си, бях в трюма, окован като другите каторжници, но даже още по-яко. Не знаех какво са намислили да правят с мен и запитах тези, които бяха наоколо.

— Ще те продадат, глупако! — отвърнаха ми.

Аз още не можех да проумея целия ужас на моето положение. Как можеха да ме продават като роб — мен, свободния, та нали имах договор за фелдшер на складове! Но каторжниците си знаеха своето и пак повтаряха, че ще бъда продаден.

Излезе, че те имали право. След три дни пинасата спря в някакво пристанище. Чу се хорска глъчка и разбрахме, че сме пристигнали в Тортуга. На другия ден рано сутринта започнаха да изкарват каторжниците на брега. Изкараха и мен, видях светлина. Така, както бях с веригите, ме стовариха на пристана. А там, под една беседка, седяха няколко ярко наконтени мъже, между които познах и нашия кавалер Сурди. Стражите от пристана започнаха да водят един по един каторжниците и веднага ги разпределяха на групи за плантациите. Отстрани стояха новите собственици с надзирателите си и те отвеждаха каторжниците. Като стигнаха до мен, аз се развиках, че не съм роб и че никой няма право да ме продава. Тогава най-тлъстият измежду мъжете под беседката се обърна към кавалер Сурди и каза строго:

— Командоре, обяснете случая! Тук има някаква грешка!

— Екселенц! — рече Сурди като стана. — Няма никаква грешка! Този млад човек се е продал доброволно в робство заради дългове. Ето документа! Благоволете да го прегледате за редовност!

И той извади някакъв свитък и го поднесе на тлъстия.

Аз стоях онемял от възмущение. Така е, наивниците, които вярват в правдата и благоприличието, са съвсем беззащитни, когато се срещнат с наглите типове. Такива наивници могат да се спасят само ако грабнат някоя по-яка тояга и много не говорят за правда. Но аз бях там окован и никаква тояга не можех да грабна, а пред мен се разиграваше подготвена комедия.

Тлъстият взе свитъка и го разгъна.

— Хендрик ван Стекс си ти, нали? — рече той.

— Аз съм — отвърнах.

— А тук е написано, че доброволно се продаваш в робство, за да ти се платят дълговете. И си се подписал!

— Не е вярно! — изкрещях аз. — Подписах договор да бъда фелдшер на складове за три години и нищо друго не съм подписвал!

Тук всички се разсмяха гръмко, най-много се смееше Сурди.

— Каква плитка лъжа! — рече тлъстият. — За три години? Компанията вече пренесе оттука складовете си и този беше нейният последен кораб! А ти защо си се качил на него, ако всичко не е било доброволно?

— Документът е фалшив! — изкрещях пак аз, но никой не искаше да ме слуша. Те се разговориха помежду си и тогава тлъстият каза:

— Имаш голямо щастие! Купува те за тридесет пиастра негово превъзходителство ескуайър Мартенс, вицегубернатор на острова, за срок от три години! Поклони се на господаря си!

Аз, разбира се, нямах никакво намерение да се покланям на другия дебелак, но стражите тозчас ме събориха на пясъка и ме нагостиха с тъпото на пиките си така, че костите ми пращяха. После ме вдигнаха и захвърлиха зад беседката.

Макар и окован, и в силни болки, аз можех да виждам какво става по-нататък. Продаваха жените. Нещастничките стояха прави, между тях минаваха разни плантатори, оглеждаха ги, отваряха им устата, за да видят дали са им здрави зъбите и, ако някоя им харесаше — наддаваха. Жените повечето бяха изпаднали в тъпо безчувствие като добитък и им беше все едно кой ще ги купи, защото нищо добро не ги чакаше.

След като продадоха и жените, всичко свърши. Тлъстият губернатор — защото това беше губернаторът! — се качи в каляската си и замина. Другите също се разотидоха, а ескуайър Мартенс, на когото вече бях собственост, даже не ме погледна. Стражите ме подкараха към неговата плантация и като стигнахме ме предадоха на един надзирател мулат.

Що тегло изтеглих от него! Той беше тъп и жесток човек, в чийто ум не проблясваше и най-малката светлинка. Живеех заедно с още осем мъже в нещо като навес, спяхме на голата земя и ни подкарваха на работа преди изгрев-слънце. Работехме според случая — захарна тръст, тютюн или памук.

Този вицегубернатор беше изключителен негодник. И както ми обясниха моите другари по съдба, съвсем не трябваше да се надявам,

че след три години ще бъде свободен. Когато приближавал да изтече срокът, той нареждал да затворят нещастника в някоя изба и да не му дават да яде и пие. Докараният до полуда роб бил съгласен на всичко, а вицегубернаторът искал само едно — робът да подпише да бъде препродаден. Така нещастникът попадал в ново робство за още три години, а онзи мръсник си прибирал парите, които бил платил, и оставал с чиста печалба от изработеното през трите години. Говореха, че вече бил натрупал голямо състояние и се канел да се връща в Европа. Така печелеха от кръвта и живота на робите!

Но има провидение! Негодникът не можа да се върне в Европа и да се радва на богатството си. Получи удар от преяждане, само че това е вече друга история. Плати му господ.

Аз карах така почти цяла година и вече не приличах на човек, бях загубил всяка надежда. Мръсен, изпохапан от едни големи комари, които се въдят там, покрит с гнойни рани от камшика на мулата — нямаше да ме познае и родната ми майка.

Тогава се разболях. Отпаднах съвсем, започнах да повръщам кръв и често губех свят. Биха ме, за да ме накарат да стана, но аз не можех, толкова бях отслабнал и се готвех да предам богу дух.

Когато на ескуайъра донесли, че умирам, той, за да не загуби някоя пиастра, обявил, че ме продава. Аз нищо повече не помня, защото не съм бил на себе си, но когато се събудих и дойдох в съзнание, видях, че съм в една много прилична стая. Купил ме беше един фелдшер на име Дениел Роус и ме беше дал на ратайкинците си да ме гледат и да ме поят с билки.

Този Дениел Роус бе добър човек и беше чудо как е попаднал на Тортуга, но сигурно и в ада има добри хора! Той идваше от време на време да ме види и си говорехме с него. Купил ме беше за пет пиастра, защото чул, че съм учил за хирург, а вече бе влязъл във възраст и търсеше някой да му помага. Както ми стана ясно, не разбираше много от медицина — той си беше бръснар — но имаше голяма опитност в лекуване на рани, навехнато и счупено. Търсеха го често и му плащаха добре, защото на Тортуга хирурзи нямаше.

Като минаха три седмици, аз вече се бях оправил дотолкова, че можех да излизам с него и да ходим при болните. Помагах му при наместванията на крака и ръце, каквато работа имаше много, и постепенно опознавах новия си господар. Старецът беше човечен,

макар и доста скъперник, но добрината му беше повече от скъперничеството, така че аз се привързах към него. А и той се отнасяше добре с мен.

Живях при Дениел Роус половин година, когато той внезапно се помина. Така, както си седеше една вечер на масата, клюмна и притихна. Ние бяхме трима-четирима при него, спуснахме се да помогнем, но нищо не можехме да сторим.

Като го погребяхме, дойде нотариусът и отвори завещанието му. Старецът се беше погрижил за всички. Освобождаваше робите си, а къщичката си оставяше на една ратайкиня, която ме беше лекувала. Видях, че нотариусът се опита да извърти завещанието още като четеше за освобождаването на робите и нещо недобро му беше наум. Затова вече бях решен на всичко — в ново робство не исках да попадна. Взех един дълг и остър нож от кухнята и докато нотариусът бърбеше над свитъка, аз започнах да го гледам злобно и да опитвам с палец острието на ножа. Наистина бях решен да го убия. Нотариусът много се смути и понеже всеки цени кожата си, не посмя да изопачи нещо при четенето.

Така бях вече свободен, но без счупен стюйвер в джоба си. Единственото ми имущество беше оня дълг и остър нож, който успях да задигна от кухнята. И толкова беден, измъчен и гладен бях, че се прехранвах като крадах нощем тапиока от нивите. Никой не ми вярваше, че съм лекар, никъде не ме искаха и нищо добро не виждах пред себе си. А трябваше и да побързам да се махна от Тортуга, защото такива като мен освободени роби бяха лесна плячка за бандите от нехранимайковци, които кръстосваха острова и лесно можех да бъда хванат и отново продаден. Така че бях готов на всичко, даже да отида при пиратите — толкова ниско бях вече паднал.

СВИТЪК ВТОРИ,

В КОЙТО СЕ РАЗКАЗВА КАК ПОСТЪПИХ ПРИ ЕЛ АМИРАЛЕ И КАКВО ПРОИЗЛЕЗЕ ОТ ТОВА.

По времето, за което говоря, по островите на Западна Индия — Еспаньола, Барбадос, Ямайка, Тортуга, крайбрежието на Дариен и Венесуела и даже до Юкатан на север — всичко това гъмжеше от една нечувана сбирщина, която се водеше само от дивото желание да спечели бързо и лесно много злато. А наистина злато, сребро и

различни скъпоценности в тези страни имаше. Испанците грабеха континента, избиваха местните люде, вкарваха ги в рудниците за драгоценни метали и трупаха награбеното в богатите градове — Веракрус, Панама, Картахена, Санто Доминго. После на галеони пренасяха златото и среброто в Испания.

Но към тези богатства хвърляха око други грабителни — и холандци, и англичани и французи. Те въоръжаваха бързи фрегати и нападаха испанците и плячката им, макар това да не беше лесно начинание, защото испанците бяха храбри войници и се биеха като дяволи. И всеки после се стремеше да докопа повече като убиваше и грабеше и нямаше на света жестокост или подлост, която да не се извършваше пред видението на златото.

Пиратите и каперите бяха измета на човечеството. Между тях имаше най-диви зверове, но имаше и храбри мъже и винаги съм се чудил как до невиджаната жестокост може да стои най-странното благородство. Имаше страшни люде, които убиваха повече за свое собствено удоволствие като Франсоа л'Олоне. Той изтръгваше езиците на пленниците, вадеше очите им и правеше всякакви други ужасни мъчения, които ръката се отказва да опише. Само името му караше хората да напускат всичко и да бягат в джунглите. А имаше и такива като Пиер Големия, който грабеше само богатите и беше добър човек.

Така че, ако трябва да кажа какви бяха пиратите, то ще ми е много трудно. Но едно е сигурно. Те бяха люде, слезли на последното стъпало, а понеже и мен животът ме беше натикал на дъното — трябваше, ща не ща, да отида при тях.

Случаят да се махна от Тортуга ми се представи като пинаса, която отплаваше за Порт Роял, столицата на Ямайка. Тази пинаса се наричаше „Сейнт Тринити“ и бързаше да се прибере на Ямайка, но матросите се бяха разболели от някаква странна болест. Тя започваше с издуване на корема и ослепяване. Лоша болест беше, но аз, за щастие, бях научил от Роус някои неща за нея. На болните можеше да се помогне с една билка, която растеше на Тортуга доста рядко и носеше чудноватото име „шест луни“.

Аз се явих пред капитана и обещах, че ще помогна на моряците му, ако той се съгласи да ме вземе до Порт Роял. Отначало той ми се изсмя и не ми повярва, но нали всеки човек се улавя за някаква надежда, реши, че може да опита. Разреша ми да давам на болните два

дни отваря от билката и като видя, че положението им се подобри, заповяда да ме вземат на кораба и да лекувам моряците по време на плаването.

Така и стана. Един от моряците умря, но другите се оправиха дотолкова, че да вършат леката работа по кораба. И всички ми бяха благодарни и ме хранеха с най-хубавото. Облякоха ме и се грижеха за мен като за истински лекар, макар и никак да не ми вярваха, че съм лекар.

Плавахме до Порт Роял десет дни, защото нямаше по това време попътен вятър. Влязохме в залива и аз се разделих с капитана, а той, от благодарност и понеже знаеше, че съвсем нямам пари и съм беден и гол, ми наброи от корабната каса десет пиастра.

Като слязох на кея, останах учуден от богатството и красотата на града. Тук имаше домове на два и три ката, много църкви, странноприемници и домове на търпимостта. Отвсякъде градът беше заобиколен от висока стена, а в пристана се влизаше през една теснина, която се пазеше от крепост с много топове, така че ненадейно нападение откъм морето нищо не би сполучило.

Губернатор на Порт Роял беше сър Томас Далфорд, но мен губернаторът за нищо не ми трябваше, защото и аз не му трябвах, така че се налагаше да търся хора, които могат да ме приберат на служба. А на служба можеха да ме приберат само пиратите, които в Порт Роял бяха като у дома си, защото целият град — от губернатора до последния просяк пред базиликата — печелеха от тях.

Започнах да разпитвам към кого мога да се наема и всички, като разбираха, че съм хирург, казваха само едно име — Джеймс Хогарт Белязания. И аз бях чувал за него, но знаех, че е много трудно да попадна пред очите му, защото никога не се знаеше къде е и къде ношува.

Воля било обаче на съдбата да се срещна с Хогарт Белязания много по-рано, отколкото сам мислех, че мога да сторя това.

Изпуснах да кажа, че десетте пиастра от капитана употребих добре. Купих си дрехи, за да изглеждам поне прилично за един хирург, и една шпага — не от най-добрите, но такава, която в труден момент можеше да ми върши работа.

А трудният момент дойде неочаквано. Една вечер, след като се бях нахранил скромно в странноприемницата, излязох, за да поскитам

край кея и да поговоря с тоз-онзи. За по-кратко реших да мина по една пряка уличка. Имаше луна и уличката не ми се видя много тъмна. Но щом завих в нея и веднага почувствувах, че зад мен се таи някой. Обърнах се и се залепих за стената. И навреме го сторих, защото до главата ми звънна острието на брадва. Бяха трима и имах щастие, защото този с брадвата се подхлъзна — следобед беше валяло — и залитна. Това ми даде възможност да измъкна шпагата си и да го пробода в бедрото. Той изтърва брадвата и като се свлече на земята, започна да притиска прободения си крак. Но другите двама бяха с тежки и дълги ножове, които по тези места индианците наричат „мачете“. Те се хвърлиха върху мен и само майсторството в дуелите ми помогна да отбягна ударите им. Но сам нямаше да издържа много, а и те го знаеха.

Биех се за живота си и тъкмо мислех, че все едно скъпо ще го продам, когато дочух стъпки и по зидовете заиграха светлини. Моите нападатели бяха така разярени, че се готвеха да се нахвърлят и върху идващите, но когато видяха кой е, се спряха и замръзнаха. Напред вървеше един слабичък мъж, среден на ръст, с остро лице, като че не лице, а маска, пресечена вдясно от страшен белег. Беше облечен богато — с пурпурен кафтан, сива триъгълна шапка, сиви гамаша и сиви обувки с големи токи. На бедрото му висеше елегантна шпага в сива, общита със сърма ножница. От двете му страни вървяха двама негри-великани като в приказките, със страшни тежки ятагани и запалени борини.

Мъжът се спря, погледна ни презрително и рече:

— Какво става тук?

— Сър! — казах аз. — Виждам, че сте човек, от когото тази измет се бои. Позволете ми да поискам вашата закрила и да повървя малко зад вас, защото, повярвайте, в нищо не съм виновен, за да бъда убит!

— Така ли? — рече той и се изсмя. Смехът му беше много особен — като че се чупеха сухи клони. От този смях по гърба ми полазиха тръпки. — Така ли? — повтори той. — Или си виновен в нещо и тогава никой не трябва да ти помага, или си невинен. А невинност, която сама не може да се закриля, не струва и лула тютюн!

Виждах, че работите отиват на зле и че той ще ме остави тук на милостта на тия зверове. Но какво да направя?

— Вярно е, сър! — казах аз. — Но все пак не е справедливо трима да нападат едного.

Тук той отново се разсмя.

— Боже милостиви! За първи път чувам някой да говори за справедливост в Порт Роял! Ето, затова си заслужава да погледаме! Мда... — добави той като измери с поглед онзи, дето скимтеше с

прободения крак и се мъчеше да спре кръвта — зрелището ще бъде интересно. Хайде! Един по един!

Тия двамата се стъписаха. Когато бяха двама, се готвеха на късове да ме насекат, но сега куражът им се изпари.

— Какво чакаш? — рече той и кимна на онзи, дето беше по-близо до мен. — Аз ще следя всичко да бъде по правилата! Започвайте!

Аз не чаках втора покана, защото разбирах, че животът ми от това зависи, и се спуснах върху негодника. Той едва успя да вдигне ножа и да отбие първия ми удар, когато аз се извъртях и го прободох. Негодият не можа да каже гък и падна като ударен от мълния.

Другият, който стърчеше встрани, като видя какво се случи на първия, удари на бяг, без да чака да се заема с него, и се скри в тъмнината.

— М-да... — рече мъжът и ме загледа, както ми се стори — с интерес — майсторски удар! Как те наричат?

— Хендрик ван Стеекс — казах аз, като се поклоних. — Благодаря ви, сър, за добрината! Вие ми спасихте живота. Ваш слуга.

И се поклоних отново.

— За добрината? — запита той. — А ти много ли си уверен, че от добрина го направих? И не бързай да ми ставаш слуга, защото можеш да станеш слуга на дявола!

— Сър — рекох, — аз съм хирург. Така, както изглеждате и както съм слушал за вас, вие сте знаменитият Джеймз Хогарт. Нямате ли нужда от хирург? Кълна се, ще останете доволен от мен!

— Хирург ли каза? — запита той.

— Да, сър. Учил съм в Падова при най-добри професори.

Той ме погледна, а очите му бяха странни и остри — като на котка. Сякаш не бяха човешки очи.

— Да видим! — рече той. — Я спри кръвта на този! Можеш ли?

И кимна към прободения в бедрото, който бързо губеше сили.

— Детска игра, сър! — казах.

С един удар на ножа срязях крачола, с други два раздрах ризата му и я усуках. Намерих веднага артерията и я стегнах със сила. Кръвта не спря съвсем, но вече не пръскаше.

— Готово, сър! — рекох. — Сега, ако този негодник има щастие, може и да оживее!

— М-да — процеди Хогарт, — казваш се Хендрик ван Стеекс? Холандец ли си?

— Холандец, сър.

— А знаеш ли, че моята страна воюва с твоята?

— Тогава — рекох — аз съм ваш пленник, сър.

Изглежда, че отговорът му хареса, защото той пак се разсмя — като че чупеха сухи клони.

— Аз пленници не вземам! — рече той. — А ти знаеш ли какво залагаш? Ще подаваш ръка на хора, които от благодарност може да ти отхапят пръстите!

— Сър — рекох, — за това, което искам да бъда, аз непрестанно залагам! И може да греша, но мисля, че и най-пропадналият живот все пак струва нещо.

Той продължи да ме разглежда с нечовешките си очи. После внезапно каза:

— Добре. Ще опитам с теб! Утре сутринта — на моя кораб!

И без да каже нищо повече, без дори да кимне, продължи по улицата, сподирен от негрите си. А аз знаех, че съм направил страшен избор, но не съжалявах. И сега, след толкова години, пак мисля, че не сбърках. Бях избрал главното в живота си и служех на тоя окаян живот с призванието си, а къде щяха да ме отваят бурите — добър беше господ!

Така бях нает на „Корнуъл“ — фламандската фрегата на Джеймз Хогарт Беязания. Там си имаше хирург — един много опитен мъж на име Джоузеф Бейл. Той умееше да намества счупено като никой друг — златни му бяха ръцете. Но справедливостта изисква да се каже, че беше мързелив като преситена костенурка и от всичко най-много обичаше да седи на масата и да яде, макар да подозирам, че и за това го мързеше. Беше невероятен в готвенето и — като всички, които обичат да си угаждат в яденето — дебел.

Бейл се зарадва на моето идване по причините, които изложих по-горе — надяваше се да има по-малко работа. Разпита ме къде съм учил, при кого и накрая рече:

— Е, все ще преживеем някак! Обичаш ли омари със сос от акажу?

— Сър — рекох, — сос от акажу не съм опитвал, а омари ядох веднъж и няма да повторя, защото получих замайване на главата!

— Не умеят да ги готвят! — забеляза Бейл. — Но аз ще те науча да ги правиш със сос от акажу и испанска диня!

Така започна моята служба на „Корнуъл“ — повече като готвач, отколкото като хирург. Не че нямаше работа. Хората на Хогарт бяха от четирите краища на света и като се напиеха в Порт Роял се биеха помежду си и с местните. Хогарт, когото величаеха „ел амирале“ или „алмиранте“ по испански обичай, не се интересуваше дали ще убият някого повече, или по-малко когато са на сушата, но в открито море той беше безжалостен към всички побойници и раздорници. И много се бояха от него, защото никога не съм го чул да повиши глас или да даде вид, че е гневен. И така, като че казваше „Дайте му два пиастра награда!“, така казваше „Обесете го на реята!“

И по-нататък ето що се случи.

Ел амирале беше намислил да нападнем някой от големите и богати испански градове, но не казваше кой, за да не го издадат съгледвачи. Затова събираше команда отвсякъде — от Еспаньола, Барбадос, Тортуга, Ямайка и други острови. Ескадрата му броеше две големи фрегати и три по-малки пинаси. Но не приемаше всеки пропаднал чакал от крайбрежието, а само хора смели в боя. Боотсмените му много зорко оглеждаха кого вземат, защото понякога един страхливец или глупец е в състояние да развали за миг онова, което десетки умни или храбри хора са постигнали за години.

А за мен какво да кажа? Аз, глупакът, си мислех, че ще спечеля малко пари и ще се върна у дома.

Отплавахме една нощ, когато съвсем не очаквахме да отплаваме. Изведнъж по корабите се чува командите на капитаните, на нашия флагмански кораб се вдигна запален фенер и разпънахме платна в тъмното. Имаше добър попътен вятър.

Плавахме в посока зюйд-зюйдост. Личеше, че Ел амирале избягва важните морски пътища, изглежда беше намислил нещо голямо, защото не му се влизаше в бой преди време.

Аз почти нямах работа. Каква работа може да има хирург преди боя? Ходех нагоре-надолу и използвах времето си да изучавам навигацията. Не може да се каже, че научавах нещо сериозно, но не исках да бъда съвсем невежа и в това важно изкуство. Виждах и Ел амирале от време на време и го поздравявах както подобава, но той почти не ме забелязваше.

Този човек имаше магическо влияние над хората си. Не беше възрастен, може би на не повече от тридесет години, но много по-възрастните и опитни капитани му се подчиняваха безпрекословно. И сега, след толкова години, когато се мъча да разбера причината за тази магия, я намирам само в едно — той ги плашеше до смърт с нечовешкото у него. Беше по-умен, по-безчувствен и по-непроницаем от всички. Сред матросите вървяха слухове, че бил сключил договор с лукавия и му бил продал душата си, но аз не вярвам. Той нямаше защо да сключва договор със сатаната, защото беше самият сатана.

Веднъж опитах да заговоря за Ел амирале с Джоузеф Бейл, моя патрон и наставник.

— Вие знаете командора отдавна, сър, нали? — запитах аз. — Откъде е той?

Бейл, който дотогава бърбеше нещо, изведнъж замълча и видях, че не му се иска много да отговори. После рече:

— Пиратите нямат родина, момче!

— Вярно е, сър — казах, — макар че често ми се присънва Амстердаам и все ме тегли нататък!

— Това си го избий от главата — засмя се кисело Бейл, — който веднъж е влязъл в казана на дявола, не излиза от него!

— Аз ще спечеля малко пари, сър, и ще се върна! — казах с всичката убеденост, на която бях способен.

Бейл ме изгледа.

— Още си много зелен, момче! — рече той. — Всеки мисли така. На стоте се връща един, само онзи, който е ограбил всички останали и е продал душата си. Но понякога и той не се връща!

Тук влезе един матрос и извика Бейл на палубата, а аз продължих да си мисля по това, което ми каза. Много ми се искаше да се върна в Амстердаам, но, право казано, не виждах друг начин, освен да послужа при пиратите.

Подир някое време стигнахме остров Сан Антонио — той е от Подветрените острови. Малък е, няма удобен залив, но водата му е добра. Ел амирале заповяда да сменим водата, като в бъчонките слагахме по няколко клонки от едно растение, подобно на нашата смрадлика. Така водата става малко горчива, но пък утолява жаждата много добре и не се разваля дълго време.

Вечерта Ел амирале свика капитаните на корабите при себе си и нареди да се поднесе вечеря. Такъв му беше обичаят — преди да започне плаването към целта, съобщаваше заповедите си и даваше вечеря на капитаните. Тежко на онзи, който се явеше с мръсни ботуши, небръснат или в стар жустокор. Сега, като си мисля за този негов обичай, разбирам, колко е било нужно да се даде кураж на капитаните и цялата тази сбирщина да види, че всички — от първия до последния — се подчиняват на един ред!

Само че в онази вечер се случи нещо много лошо. Тъкмо когато вечерята завършваше, аз бях на носа на фрегатата и дояждах остатъка от скромната си дажба. Изведнъж почувствувах как някаква ужасна сила ме отлепи от палубата. Преди да разбере какво става, бях захвърлен към вантите и добре, че беше така, защото иначе щях да си строша врата във фалшборда. После чух гръм и по цялата палуба се посипаха парчета от дъски, рей и въжета. Настана невъобразима бъркотия.

Кой ни нападнаше? Откъде?

Но понеже в смъртна опасност човек не се грижи за другите, а за себе си, аз първо опипах ръцете и краката си, за да разбере, дали съм цял. Бях жив, макар и зле ударен в дясното бедро. Слава богу, не беше счупено. По лицето ми имаше кръв, но мисълта ми беше ясна, значи раната не беше дълбока. Припълзях настрани до фалшборда, докато очаквах нов гръм. Нямаше.

Между съборените рей и въжета се разтичаха матроси и тогава се разбра, че на палубата — там, където беше камбуза, точно над склада за барут, зее голяма дупка, от която излиза гъст дим. От камбуза не беше останало нищо.

В такива мигове се виждаше на какво бе способен Ел амирале. Той се изкачи на мостика без да бърза, като че нищо не беше се случило, и резкият му глас изведнъж въдвори ред. Всеки зае мястото си, матросите започнаха да изливат ведра вода в трюма и скоро димът се разсея. Първият боотсмен се спусна долу заедно с още двама матроси да разбере нещата и подир малко тримата се върнаха опушени като дяволи.

А ето какво било. През деня изкарали от склада три бурета барут и ги забравили в трюма, защото оръжейника го нямало. Един от матросите слязъл долу със запалена борина в ръка и не се знае какво е сторил точно, но буретата си свършили работата. Щастие бе, че не се беше подпалил складът, иначе нищо нямаше да остане от нас. Бяха загинали четирима души — виновният матрос, още един, готвачът и първият хирург — моят патрон Джоузеф Бейл.

Не можех да повярвам, когато чух това, толкова нелепа ми се струваше тази смърт. Бях видял преди малко Бейл да отива към камбуза, където често обичаше да се отбива. И смъртта го беше намерила там, при любимото му ядене.

— Ван Стеекс! Хендрик ван Стеекс! — чух да ме викат.

Обадих се със слаб глас и понеже не можех да ходя, двама матроси ме понесоха.

Викаше ме Ел амирале. Значи, не беше забравил името ми!

Сложиха ме пред него, но поради слабост се строполих.

— Ставай! — рече той тихо, но с ужасен глас. — Измий се и се заеми с ранените! Ти си хирургът на кораба! Отговаряш с главата си за всеки ранен!

Аз се надигнах и как съм направил десетина крачки, за да се скрия от погледа му — не знам. После пак се строполих и съм загубил съзнание.

Свестих се. Някой изливаше ведро вода на главата ми. Изтрих кръвта, засъхнала по лицето ми и се опитах някак да превържа раните си. В това време домъкваха ранените, а някои сами идваха.

Събрах всички сили, които ми бяха останали, и се заех с работата си. Някои от матросите ругаеха — тия бяха леко ударените, други стискаха зъби и се гърчеха от болки, а двама бяха изгубили много кръв и умряха в ръцете ми.

В това време чух неистов крясък — не съм чувал така да крещи някой. Нямах нито време, нито сили да питам кой е — мислех, че е някой ранен, когото водят, но не доведоха никого, а крясъкът изведнъж секна. Едва на другия ден разбрах какво е било. Хогарт осъдил оръжейника на смърт, но на каква смърт! Вързали го за краката и бавно го спускали с главата от фалшборда. Под него вече кръжали акули и нещастникът виждал смъртта си — затова крещял така. Инч по инч го спускали, докато най-сетне една акула го довършила. Не зная дали

беше виновен за това, че забравили буретата. Но за толкова нещастие трябваше да има някой виновен и Белязания не беше се колебал нито миг.

Никой от капитаните не бе се осмелил да му зададе въпроса дали се отменят заповедите. Не се отменяха. Разотишли се по корабите си и сутринта отплавахме.

Но сега мисля, че е време да започна

СВИТЪК ТРЕТИ,

В КОЙТО СЕ РАЗКАЗВА ЗА ПЛЯЧКОСВАНЕТО НА КАРТАХЕНА, ЗА МОЕТО ЗАПОЗНАНСТВО С РЕДМЪНТ
И ЗА ОНОВА, КОЕТО ТОЙ ЗНАЕШЕ.

И така, ние плавахме към Картахена. Мисля, че ще е от полза за любезния читател, който не знае онези места, да кажа няколко думи за този необикновен град. Той лежи в дъното на залив, който се вдава дълбоко в сушата, толкова дълбоко, че даже опитни навигатори понякога не могат да разберат, че са влезли в залива, понеже от кораба никак не могат да се видят бреговете. В дъното заливът се стеснява, една остра скалиста коса се вдава в него и на самия непристъпен неин край испанците са издигнали крепостта Сан Карлос. Тази крепост е добре въоръжена и пази входа за пристана, който е в дъното на залива. Още по-странно и необикновено е това, че веднага след града, когато човек вече очаква да не вижда вода, пред очите му се разкрива нов залив, който е всъщност исполинско езеро.

Странно е това езеро! Има места по него, където на повърхността непрекъснато бълбукат големи мехури и се пукат като разнасят зловоние, а другаде по бреговете може да се види тъмна, почти черна смола, чиито произход никой не знае. Местните люде твърдят, че това е смолата, която ври в казаните на ада, но на мен ми се струва, че Лукавия си има много по-важни работи, отколкото да ходи до Картахена, за да търси там смола за казаните си.

Езерото отвсякъде е оградено от високи снежни планини. От изток е Сиера де Периха, а от юг и изток се възвишава Кордийера де Валона, от които планини вземат началото си многобройни пълноводни реки. В Сиера де Периха има рудници за злато, а още по на юг, някъде из континента, индианците под надзирателството на испанците копаят големи и бистри изумруди, които много се ценят.

Още по бреговете на езерото растат скъпи дървета, за които могат да се получат високи цени. Тук се намират сандалово дърво, бразилско дърво, лигнум санктум, чиято дървесина е така яка, че чупи всяка брадва и отсичането на такова дърво е истинско изкуство. Расте и дървото погносуапсе, за което говорят, че примамва хора и животни под сянката си. Но това дърво е коварно. Онзи, който застане под него, постепенно се опива от чудни видения и повече не може да дойде на себе си. Той остава там, а от дървото се спускат тънки пипала, увиват се около жертвата и изсмукват кръвта ѝ. Казват, че когато на някой стар, много стар индианец вече не стигат сили, а и младите не се отнасят почитателно с него, той намира такова дърво — а старите индианци знаят къде растат те! — и в тъмна, безлунна нощ отива под дървото, като шепне молитви към прадедите си. И всъщност, като помисли човек, такава смърт е по-за предпочитане, отколкото да доживяваш дните си в неуважение и подигравки.

Има там и една такава пълзяща лиана, дебела колкото човешка ръка, която удушва дървото, около което се увива. Но в тази лиана има чуден сок. Трябва да се накисне лианата в снежна вода и да стои седем дни, като се произнасят заклинания. На седмия ден сокът от лианата преминава във водата. Който пие от тази настойка, придобива чудна способност. Той започва да чете мислите на хората, каквито и да са те — добри или лоши, — но май че повече лошите мисли чете. И още вижда люде и събития, които стават по широкия свят и на които той присъствува като безплътен дух, без да може да се намеси. Това последното не го вярвам и повече мисля, че е някаква лъжа, защото как може човек да е едновременно на две места?

Моля любезният читател да ми прости за тези отклонения, но ги направих само за да може всеки да има представа за тези места и да знае, че град Картагена е богат град, натрупал съкровищата си от злато, изумруди и скъпоценни дървета. Испанските търговци, които населяват града, са като всички търговци алчни и жестоки и не знаят мяра в нищо. Колкото повече злато имат, толкова повече са жадни. От време на време пренасят богатствата си в Испания, но не се преселват, а остават в Картагена, защото, който веднъж е държал златни късове в ръцете си, той за цял живот е омагьосан и вече нищо не може да го спаси. Тези търговци имат домове на два и три ката, отвън окръжени с яки зидове, а отвътре наредени с най-голям разкош, какъвто и в

Испания няма. И държат тези мръсници в домовете си не по една жена, както повелява вярата ни, а по десетина, от които повечето са от местните индианки. Няма нещо подло и нечестно, на което да не са способни тези търговци и прекупвачи на човешка кръв, така че — бог ми е свидетел! — нападенията на пиратите аз съм склонен да смятам като отмъщение на човешкия род към тези хищници, макар и пиратите да не са стока. Но неизповедими са пътищата господни и не е моя работа да разсъждавам върху тях, а само да описвам добросъвестно събитията така, както съм ги видял с очите си.

Град Картахена не за първи път е бил подлаган на нападение. Преди двадесетина години градът е бил превзет и разграбен от небезизвестния Франсоа л'Олоне, за когото вече говорих. Само че жителите са били предупредени навреме и са могли да избягат в скривалища из планините, така че л'Олоне не е могъл да задоволи кръвожадната си страст към убийства и е изколил само две-три стотици старци и жени, които не са могли да избягат. Л'Олоне плякосал храмовете и домовете и подпалил каквото можал да подпали, но домовете предимно са каменни и огънят не ги засегнал особено.

Когато л'Олоне си отишъл, жителите на Картахена се върнали и — толкова е богатата тази страна! — че само за десетина години натрупали наново съкровищата си, даже и по-големи. Но поучени от опита, вече укрепиха както трябва Сан Карлос и заздравили стените около града. Освен това построили още едно укрепление, близо до града, наречено Алтаграсиа. То се намира на островчето срещу Сан Карлос.

Ел амирале беше така пресметнал нашето плаване, че ние да се явим в залива по време на един от големите празници — Санта Мария де Консепсион, при това късно през нощта. Имаше новолуние и при пълна тъмнина и попътен вятър стигнахме гърлото на залива. Отдясно се появиха зъбестите очертания на крепостта Сан Карлос, а отляво, малко по-далеч — островчето с укрепленията на Алтаграсиа. Входът тук беше такъв, че минаваше съвсем близо, на два до три кабелта от крепостта Сан Карлос, така че нищо не би могло да избегне от мощните оръдия. Но нашето появяване бе тъй внезапно и благоприятствувано от тъмнината и виното, изпито по случай празника, че само няколко флакона, и то нестройно, откриха огън по

нас. В пролива до крепостта бяха хвърлили котва две забри от бреговата охрана. Срещу едната от тях „Корнуъл“ даде залп от левия си борд и само след минута тя представляваше куп от натрошени греди и накъсани платна, който бързо потъваше. Другото корабче се замята в панически ужас и вместо да побегне навътре към залива и езерото, където можеше да се спаси, потегли направо към откритото море, срещу нашите фрегати — „Грей Мод“ и „Глория“, и двете по-малки едномачтови пинаси. Залпът от „Грей Мод“ събори мачтата на беглеца и помете палубата му. Той спря и ние го видяхме в мрачината, че започна да потъва. Нямахме обаче повече време да се занимаваме с него, защото сега всяка минута беше скъпоценна. „Корнуъл“, следван от останалите кораби, мина теснината и влезе и пристана на Картагена.

Нападението беше толкова дръзко и така неочаквано, че нито една от двете паташи и няколкото барки, привързани за кея, не можа да окаже съпротива. В града засвириха тревога, запламтяха тук-там факли — явно гарнизонът се готвеше за отпор. Но беше вече късно. С неописуема врява и дивашки викове петстотинте пирати от нашите фрегати наскочаха на пристана и се спуснаха срещу изплашените испански солдати.

Тук е мястото да кажа, че както тогава, така и по-късно, непрестанно съм се възхищавал от реда и смислеността, които този сатанински дух — Ел амирале — умееше да насажда сред подчинените си. Той явно знаеше всичко, което му беше нужно за Картагена, и бе разпределил хората така, че всеки помнеше какво да прави, с кого да се бие и кому да се подчинява. Нямахме никаква бъркотия, макар че привидно пиратите изглеждаха като стадо зверове, което току-що е пуснато на свобода. Аз също знаех къде да разположа моите пособия и кои ще са ми помощници. Това беше помещението на реестърмените от пристана. Слязох и наистина се разположих там. Пред входа вече се валяха два трупа, а другите реестърмени бяха избягали.

Как се е водила битката не видях, защото аз през цялото време бях в моята набързо стъкмена лечебница и наченах да превързвам ранени и да спирам кръв, така че имах предостатъчно работа. Но явно битката беше кратка. Изненаданият гарнизон не бе оказал особена съпротива и под водителството на губернатора дон Педро Гарсиа се беше оттеглил в крепостта Сан Карлос. Вицегубернаторът дон Алонзо

Перес бе взет в плен. Градът беше паднал при сравнително малки загуби за пиратите — десетина мъртви и седемнадесет по-тежко и по-леко ранени, които мучаха и крещяха на различни гласове при мен в лечебницата.

Когато разбрах, че битката свърши и че повече работа едва ли ще има, аз оставих ранените на помощниците си, а сам, заедно с един от по-леко ранените се отправих към околните къщи, за да потърся някое буре ракия за промиване на раните и някои други лечебни мазила, на които испанците са особени майстори. По-добре да не бях излизал. Знаех на какво са способни дивите пирати, когато се мислят за безнаказани, и много неща бяха минали пред очите ми дотогава, но думите не стигат и човешкото въображение е безсилно да роди чудовищните изстъпления, на които бях свидетел. Имаше изверги, които бавно задушаваша децата пред очите на родителите, макар да знаеха, че бащата и майката вече всичко са дали, което са имали, за да умилостивят злодеите. А и какво още виждах! Не, и сега, макар душата ми да е закоравяла от тежкия живот и да съм на прага на отвъдното, не мога да пиша за ужасите, които тогава бяха пред очите ми!

Върнах се бързо при ранените и трябва доста време да съм седял, без да има мисъл в главата ми. Стреснах се, когато пред входа на моята лечебница се появиха факли, чу се глъч и влезе Ел амирале, следван от двама от капитаните, неколцина пирати и негри, които го пазеха като кучета.

Изправих се и рапортувах както беше редът. Ел амирале само погледна бегло ранените и се взря в мен. Стори ми се, че на устните му има лека презрителна усмивка, но не знаех дали се отнася за мен, защото презрението винаги беше изписано на лицето му.

— Е, синьор доторе! — рече той. (За първи път ме наричаше така). — Работата свърши. Който умрял — умрял! Можете да се поразходите из града! Не искате ли малко развлечения за тялото и душата си?

— Сър — казах аз като се поклоних, — благодаря ви! Аз вече бях за малко наоколо, за да търся ракия за превръзки. Позволете ми да остана при ранените!

— Ха! — изсмя се той с ужасния си смях. — Виждате ли нашия доктор? Че той не можел да гледа непристойни гледки! Ха!

И цялата пасмина около него гръмна в смях. Само негрите не се смееха, те сигурно никога не са се смели.

А на мен от обидата кръвта се качи в главата.

— Сър — рекох аз като се поклоних пак, — вие ми спасихте живота и можете да го вземете обратно, когато пожелаете. Аз съм ваш слуга и роб. Но аз наистина не мога да гледам чудовищни зверства, които са още по-чудовищни, защото са безсмислени! Безсмислената жестокост ме кара да съжалявам, че съм се родил човек! А ако трябва да доказвам смелостта си, то наредете с кого от хората, които ми се хият така глупаво сега, трябва да се бия!

Бях решен наистина на всичко. Така бях отвратен, че не ми се живееше и това явно е било написано на лицето ми, защото смехът секна. После се вдигна страшна врява и не един и двама изтеглиха шпагите си.

— Млъкнете! — рече тихо Ел амирале. Каза го по своя обичаен начин и веднага настана мъртва тишина. Чувах ясно как пращят факлите. Той впи очите си в мен. Презрителната усмивка играеше на лицето му, но очите му бяха сериозни и така пронизващи, като че не бяха човешки очи.

— Синьор доторе! — рече той. — Прощавам ви дръзките думи, за да не разваляме радостта от победата! Но ме е страх, че при характера, който имате, много скоро ще се наложи да доказвате смелостта си!

Той изведнъж се обърна и си тръгна, сподирен от хората си, които щедро ме награждаваха със зловни погледи. Аз, разбира се, не им оставах длъжен. Не ме беше страх. Колкото е по-млад човек, толкова по не се страхува за живота си.

Тази ужасна нощ свърши най-после и когато дойде утрото, ние можахме да се огледаме. Бяхме завладели почти без бой един приказно богат град. Този град беше ограбен, плячката възлизаше може би на триста хиляди златни пиастри, а сигурно и повече, ако се сметне златото от църквите. Всеки беше спечелил състояние, в това число и аз.

Само че нямаше да бъде лесно излизането ни от залива. Сан Карлос имаше такива оръдия, че не се знаеше какво ще остане от корабите ни и от награбените богатства и колко от нас ще имат възможността да си харчат пиастрите. Пиратите обаче вярваха на

Белязания и се надяваха, че той вече е намислил нещо такова, което ще ни позволи да излезем невредими от залива.

Така и беше. Ел амирале имаше свой план. Той заповяда да доведат при него пленения вицегубернатор и останалите живи членове на муниципалитета и им предложи сделка. Жителите на Картахена да дадат още тридесет хиляди пиастри, вицегубернаторът да отиде в крепостта и да уговори с дон Педро Гарсиа да ни пусне да си отидем без бой. В противен случай Белязания заплашваше да запали града и да обезглавява по двадесет души на всеки половин час, начевайки от утре сутринта в шест часа, когато изтичаше срокът.

Предложението беше зверско, родено само от един болен ум. Аз не се съмнявах, че губернаторът щеше да го приеме и щеше да се опита да спаси онова, което още можеше да се спаси. Защото най-ценното нещо в един живот това е самият живот, нищо друго.

Оказа се, обаче, че аз малко съм познавал испанците и тяхната твърдоглавост. Тя може да съперничи само на глупавото им високомерие и не се знае кое от двете е повече.

Дон Перес, пратен под честна дума, се върна с отговора късно следобед. Губернаторът отказваше. Той заявяваше, че ще се бие до последен човек под кралското знаме и добавяше, че заловените пирати няма да бъдат бесени по обичая, а е приготвил за тях много позитивно наказание. В двора на крепостта била вече накладена жаравата на която щял да пече пленниците си на тих огън. Нямахме никакво съмнение, че ще го стори, стига някой да му падне в ръцете.

Тоя губернатор беше един подлец. Лесно му бе да оставя на злодеите пирати петте хиляди жители на Картахена, нали беше взел в крепостта семейството си? И това, че щял да се бие под знамето кралско също беше лъжа. Други щяха да се бият и да умират, той нищо не губеше, защото Хогарт не беше луд да щурмува крепостта.

Положението ни наистина не беше от най-добрите. Вярно е, че бяхме господари на Картахена и можехме да издевателствуваме над жителите, но това е малко утешение, когато те гложди мисълта, че ще бъдеш опечен като свински бут на тих огън. Не можехме да бягаме и през нощта. Испанците вероятно вече бяха осветили пролива и бяха прицелили оръдията. А достатъчно бе един от корабите ни да заседне в плитчините, за да бъдем окончателно затворени в клопката.

Ел амирале даже не мигна, когато му съобщиха отговора на дон Гарсиа. Той заповяда на една от командите пирати да излезе извън града и да нареди двадесет дръвника така, че от цитаделата спокойно да гледат обезглавяването на заложниците, което щеше да започне на другия ден сутринта. Междувременно започна товаренето на награбените богатства. На „Корнуъл“ бе поместена лъвската част от златото и изумрудите.

Вечерта пиратите отново се впуснаха да безчинствуват из града и дивите им кръсъци се понесоха над смълчаните домове. А аз изпаднах в тежко униение и се затворих при ранените. Разбихах, че поради собствената си глупост съм вече кръвно свързан с измета на човешкия род и съм брат на мъчителите и извергите, които убиват и се гаврят с беззащитни люде. Нямах изход. Седях и мислех и все по-голямо отчаяние ме обземаше. Какво бях сторил със себе си! Сам се бях погубил, опозорил бях професията си и никога вече не ще можех да гледам хората, да се прибера в Амстердаам. Стореното не можеше да се върне. Господи! Седях, смазан от мислите си, без да имам сила да се съпротивявам на ужаса и отчаянието.

В един миг на просветление реших поне за малко да се освободя от мъката, която владееше душата ми. Станах, нагребих от ракията за превръзки един кърчаг и го налях в устата си.

Бързо повеселях. Нещата вече не ми се струаха така трагични. Нима жертвите на пиратите сами не бяха мръсници и жестоки люде? Бяха. Какво от това, че бях лекар на злодеи? Щом живеях между вълци, трябваше да вия като вълк. И нали бях жив? Нали щях да живея аз, а другите да гният в гробовете? Щях да се измъкна от този ад, богатството да изличи от паметта ми ужасите. Човек всичко забравя. Пей, Хендрике!

Започнах да пея някакви несвързани песни от детството си. Искаше ми се да изляза навън, но все още част от съзнанието ми беше будна и ме държеше нащрек. Навън, в тази кървава нощ щях да загина така безсмислено, както бях живял.

Унасях се, но не спях. Потъвах. Все по-надолу, после се издигах над света, над залива, над всички мръсотии. Времето спря. Върху безчувствената ми душа се напластяваше спокойствие.

Тогава вратата се отвори и влезе Белязания. Беше в сива триъгълна шапка, сив жустокор, сиви обувки с токи, сива ножница, със

страшния белег на дясната си страна. Защо описвах сатаната винаги в черно? Той беше в сиво. Аз седях с изцъклени пиянски очи и като че се гледах отстрани как седя пред Беязания. Даже не можех да стана, не можех да разбера кошмар ли е, или истина. Може би беше истина, а може би — не. Най-мъчителните кошмари са тези, в които всичко е като наяве. Събуждаш се, а после разбираш, че кошмарът продължава и че само си сънувал, че се събуждаш.

— Е? — рече той и устните му се изкривиха от презрение. — Синьор доторе страда от угризения на съвестта?

— Махни се, сатана! — мислех аз. Мислех, но звук не излизаше от онемялото ми гърло.

— Така е — поклати глава Беязания, — синьор доторе е станал брат на мъчителни и изверги!

Кошмар беше. Жив човек не може да прочете така мислите, които ме убиваха.

— А ваша милост се излъга! — изсмя се Беязания и се наклони към мен. — Защото искаше да постигне щастие, без да омърси ръцете си. Богатство и щастие, нали?

— Господи! — молах се аз и се виждах отстрани как се моля. — Не ме оставяй, господи!

— И няма кому да се молиш! — сви устни Беязания като прочете пак мислите ми. — Защото няма щастие, а само едно зло, което владее над прокълнатия човешки род, нищо друго! То е всичко!

Това беше, което остана в ушите ми. И смехът му.

Повече не помня.

Колко съм бил безпаметен — не зная. Свестих се от виковете на един ранен в корема, който умираше. Станах, мъчих се да облекча последните му минути, но нищо друго не можех да измисля, освен да му дам от ракията, за да умре тихо. И ходех като че бях чужд, като че някой чужд се беше вселил в душата ми и беше изгонил от там предишния Хендрике. Боже мой! Сега разбирах, в какво беше магията на Беязания Ел амирале. В неговата омраза към човешкия род.

Разсъмна. Свърши тази ужасна нощ. И тогава видяхме.

В пролива, точно пред крепостта, стояха на котва два тежки испански галеона, с готови заредени оръдия.

Ние се бяхме излъгали. Бяхме помислили, че полупотопената забра от бреговата охрана сама ще си потъне. А тя не бе потънала. Бе

плавала и довела подкрепления. Единият от галеоните — „Енкарнасион“, бе тежък боен кораб, въоръжен с четиридесет и осем фалкона и осем кулеврини. Другият — „Сан Салвадор“ — имаше тридесет и шест оръдия. На бордовете си те носеха не по-малко от четиристотин опитни в бой солдати, решени да отмъстят за разграбения Картагена. Заедно със солдатите от крепостта, те ни превъзхождаха по численост, а и положението им беше далеч по-добро.

За поставяне на условия вече не можеше да става дума. Нито можехме да си позволим да убиваме заложници, защото даже дръвниците, които пиратите бяха изнесли на открито — и те бяха под обстрела. С една реч — ние бяхме в капан. Днес или утре зад двата галеона щяха да се наредят подкрепления и тогава дон Педро Гарсиа щеше да има удоволствието да вдъхва миризмата на печено човешко месо, удоволствие, което напълно бе заслужил.

Какво щеше да предприеме Ел амирале?

Тогава за първи път го видях как командува в безнадеждно положение. Той се качи на мостика и заповяда всички да заемат местата си на фрегатите.

От безгрижното веселие, наглостта и пияната разпуснатост на пиратите не беше останал и помен. Всички разбираха, че ще се мре. Те се качиха на корабите, заредиха оръдията и вдигнаха котвите. А мен ме беше завладяла пълна безчувственост. Беше ми все едно — ще умирам ли, или ще живея. Не бе от страх, защото когато човек се страхува — значи цени нещо, а аз вече нищо не ценях.

Чуха се дрезгавите викове на боотсмените, нашите кораби разпериха платна и се спуснаха срещу испанските галеони. Започваше неравна битка. Те, с подкрепата на крепостта, бяха много по-силни от нас.

Тогава видях, какво може да направи некадърността, когато има власт. Как може да превърне силата в слабост.

Най-простото нещо беше галеоните да отстъпят, да се изтеглят през пролива и да ни оставят на оръдията на Сан Карлос, а след това, ако все пак успеем да минем, да ни срещнат на изхода и там да ни разгромят, защото ние нямаше да можем да се разгърнем. Даже такъв невеж в морското дело като мен виждаше ясно какво ни очаква.

Но испанският адмирал постъпи съвсем иначе. Той прие боя. Вдигна платна и започна да се обръща, за да даде бордов залп по нас. Същата маневра направи и „Сан Салвадор“.

Това беше чиста глупост. Белязания явно беше преценил добре високомерието и самоувереността на противниците ни и ги използваше докрай. Нашите фрегати бяха по-маневрени, макар и с по-леко въоръжение. „Корнуъл“ се спусна към „Сан Салвадор“, изпревари го и даде страшен бордов залп, който разсипа палубата му. Пиратите имаха отлични стрелци, това трябва да се признае. На палубата на „Сан Салвадор“ настана паника. Парчета от такелажа, скъсани ванти, ранени и убити — всичко се смеси в невероятна бъркотия.

В това време от другата страна нападаше „Грей Мод“. Той бе посрещнат само от няколко нестройни изстрела. Приблужи се и даде бордов залп ниско над ватерлинията. Разрушенията бяха тежки, от пробойните започна да нахлува вода.

През цялото това време оръдията от крепостта не можеха да се намесят, защото между тях и нас стоеше по най-глупав начин „Енкарнасион“ и дон Педро Гарсиа рискуваше да удари испанския адмирал. Той пък от своя страна не можеше да стреля по „Корнуъл“, защото щеше да засегне „Сан Салвадор“. Вероятно испанският адмирал помисли, че „Грей Мод“ ще се опита да вземе на абордаж „Сан Салвадор“, защото се запъти на помощ. При това се извъртяваше така, че да даде възможност на Сан Карлос да стреля. Но нашата фрегата беше по-бърза. Тя също се обръщаше, мина покрай „Сан Салвадор“ и даде страшен залп по тежко ударения галеон. Това беше краят на „Сан Салвадор“. Залпът отнесе руля му, на палубата избухна пожар. Галеонът бързо потъваше.

Вбесеният испански адмирал пак не прецени трезво положението. Той още имаше възможност да се изтегли, да избяга през пролива и ние да бъдем принудени да се бием при невъзможни условия. Но изглежда самата мисъл за бягство го влудяваше. С развято знаме, вдигнати платна и пълен ход той приближаваше, готов да удари по „Корнуъл“.

А Ел амирале не страдаше от излишно честолюбие. Ние просто побягнахме и понеже бяхме по-бързи, залпът от „Енкарнасион“ не ни причини особени повреди. Достигнаха ни само четири-пет гюлета, които натрошиха част от фалшборда и убиха двама души.

В това време, докато ние излизахме от обсега на тежките фалкони на „Енкарнасион“, той самият попадна в неизгодно положение. От двете му страни изскочиха „Грей Мод“ и „Глория“, приближаваха се и двете наши по-малки пинаси. Наистина, никой не беше в удобно положение за стрелба, но „Енкарнасион“ бе тромав, а това вече беше преимущество за нас. Той приличаше на бивол, нападнат от вълци. Само с един залп би могъл да прати по дяволите всеки от малките ни кораби, но те се въртяха като побеснели. Рядката стрелба от оръдията на „Енкарнасион“ не им причиняваше особени щети.

Тук един от нашите капитани допусна грешка. Това беше капитанът на „Глория“. Той изглежда не пресметна бързината и силата на вятъра и опънатите му платна го изнесоха зад „Енкарнасион“, на открито място. Грешката беше непоправима. Ние първо видяхме огънчетата по амбразуриите на крепостта и дима. После чухме гърмежите като далечен грохот. „Глория“ потъна в облак.

Когато димът се разнесе, ние бяхме вече с един кораб по-малко. Вълните заливаха натрошената палуба на „Глория“, а оцелелите пирати се мъчеха с плуване да достигнат брега. Никой от тях нямаше да се спаси. Акулите от залива, помамени от кръвта, бяха надвили страха си от залповете и десетина триъгълни перки сечаха морската повърхност. Екипажът на „Глория“ беше осъден. Окуражените солдати от „Енкарнасион“ надаваха радостни викове.

Беше много рано да се радват. „Глория“ потъна, но „Грей Мод“ се оказа в изгодно положение за стрелба, точно зад кърмата на „Енкарнасион“ и даде залп.

Аз, разбира се, по причина на моето невежество, не можах да разбера, защо пиратите от нашия кораб зареваха като луди. Тържествуващите им крясъци се понесоха над залива.

— Руля! Руля! — дереше се някой. — Охо-хо-о!

Стана ми ясно. Една случайност в боя — и съдбата беше присъдила победата на нас. Изстрелите на „Грей Мод“ бяха натрошили руля и рулевия лост и сега „Енкарнасион“ плаваше по волята на вятъра. От тромав той беше станал безпомощен. Но все още зейналите дула на оръдията му бълваха огън, той не се предаваше.

Трябва да призная, колкото и да ми бяха противни пиратите, и мен ме завладя въодушевлението на боя. Аз превързвах кое-как

ранените и бягах на палубата, като че можех да повлияя с нещо на битката. Мерна ми се Ел амирале на мостика, но той въобще не ме забеляза. По тънкото му криво лице сияеше мрачно задоволство.

Сега нашите кораби се нахвърлиха на „Енкарнасион“ като само внимаваха да застават така, че да не ги засягат изстрелите от крепостта, за да не ги сполети участта на „Глория“. Те се извъртаха, стреляха и бягаха. Залповете им все повече и повече рушаха палубата и бордовете на „Енкарнасион“. Той отвърщаше в безсилна ярост и тук-там имаше попадения и при нас, но неговата участ бе решена.

По едно време крепостта забълва огън, без да гледа дали ще удари по „Енкарнасион“. Това беше истинско отчаяние, защото залпове от такова разстояние рядко можеха да попаднат в целта.

При всичкото им твърдоглавие и некадърност, испанците все пак имаха едно качество, заради което трябваше да ги уважаваме — те бяха храбри противници. „Енкарнасион“ и не помисляше да бяга. Той се въртеше, бранеше се и битката нямаше да е лесна. Макар че ние имахме превъзходство, Беязания не даваше команда за абордаж. Той бе сигурен в изхода на сражението и не искаше да губи хора.

По едно време вятърът се усили, „Енкарнасион“ полетя право насреща ни и аз — не е срамно да го призная! — четях молитви, но в последната минута изви, нали беше без руля — и залпът му попадна не в „Корнуъл“, а в едно от малките ни корабчета. От такова близко разстояние и слепец не би сгрешил. Корабчето просто се разлетя във въздуха. Но затова пък ние се оказахме също така близо. „Корнуъл“ със своите тринадесет оръдия от единия борт даде такъв залп, че почувствувах, как отскочихме. „Енкарнасион“ се обви в дим.

Пиратите крещяха като умопобъркани — испанецът гореше!

Ел амирале не губеше време. „Корнуъл“ изви, обърна се и даде залп с другите тринадесет оръдия. Сега вече нищо не се виждаше от дим. Но близостта с подпаления „Енкарнасион“ беше опасна, затова „Корнуъл“ побърза да се изтегли встрани.

Чу се ужасен гръм и през дима просветна ярък пламък. После още един. Край нас полетяха парчета от рангоута на „Енкарнасион“. Върхът на гротмачтата му, който се виждаше високо горе над дима, се наклони и изчезна. Бе експлодирал барутният склад на галеона. Битката беше свършена.

Галеонът потъваше бързо! Във водата се виждаха глави — остатъкът от екипажа се мъчеше да се добере до брега. По едно време обаче ми се стори, че двама души плуват към нас — нещо, което беше невероятно. Вгледах се — да, двамата наистина приближаваха. Пиратите ги бяха забелязали преди мен, крещяха подигравателно и се готвеха да си устроят пак някакво кърваво зрелище с нещастниците, когато гръмовитият глас на първия помощник ги усмири. Заповедта идваше от Ел амирале — двамата испанци да бъдат прибрани на борда. Какви съображения си имаше Белязания — това си беше негова работа, никому и през ум не минаваше да размисля върху заповедта. Напротив — трима-четирима веднага се втурнаха за въжета, за да издърпат испанците на палубата.

Първият, който идваше, успя да се вкопчи във въжето и, опирайки се с крака о борда, се изкачи. Вторият закъсна. Една триъгълна перка се стрелна наблизо, чухме задавен вик и той изчезна. Някакви нещастни секунди струваха живота му.

Онзи, който стъпи на палубата, беше окъсан до невъзможност. От сплъстените му коси и лявата ръка течеше кръв. Той бе толкова мършав, че просто чудно беше, как се бе добрал до нашия кораб. Пиратите го заобиколиха с крясъци, но той не им обърна внимание. Изви се към морето, където изчезна другарят му, и направи кръстен знак. Направи го не по католически, а като протестант. За пиратите католик или протестант — беше все едно, но аз веднага забелязах.

— Да се доведе при Ел амирале! — изрева в тръбата първият помощник.

Двама от пиратите го хванаха и го помъкнаха към мостика. На мен ми беше много любопитно какъв човек е този, който иде от испански кораб, а не се кръсти по католически и затова тръгнах и аз на мостика, като корабен лекар можех да си тикам носа навсякъде, още повече че човекът беше ранен.

Пленникът се изкачи, блъскан от пиратите, което впрочем беше съвсем ненужно. Когато наближиха, те съвсем се престараха — спънаха го и го простряха пред Ел амирале.

— Пълзи, куче! — извика единият. — И моли за живота си!

Но пленникът явно не беше от страхливите. Той се изправи и едва тогава се поклони. После вдигна глава.

Белязания стоеше като статуя, даже не мигна. И бледото му лице беше замръзнало — парче синкав планински лед. Нещо се носеше във въздуха, чувствувах го. Тези двамата — Ел амирале и пленникът — се познаваха.

Мълчаха около минута. После пленникът каза на чист английски:
— Имам честта, сър, да бъда ваш роб!

Ел амирале изкриви устни, лицето му си оставаше ледено. Не зная дали въобще думите стигнаха до слуха му.

— Е, Редмънт — процеди той, — значи пак се срещаме! Храбро се би ти срещу мен!

— Съжалявам, че ви противореча, сър! — отвърна пленникът, когото назоваха Редмънт. — Този път нямах това удоволствие. Бях заложник, заедно с още осем души, в трюма на „Енкарнасион“. Господ да се смили над душите им! Всички сме в неговите ръце!

И той пак направи кръстен знак в посоката, където потъна „Енкарнасион“.

Този Редмънт не лъжеше. И беше безумно храбър — така никой не си позволяваше да се държи пред Белязания. Забелязал съм, че толкова храбри могат да бъдат само хора, които вярват в съдбата и са уверени, че каквото и да правят — все едно, съдбата ще реши кога да прекъсне нишката на живота им. Хогарт или друг, за тях няма значение, те живеят като че всеки ден им е подарен. Кой знае може би точно така трябва да се живее.

По лицето на Ел амирале пропълзя нещо като усмивка. Може да беше самият сатана, но уважаваше смелостта.

— Я гледай! — рече той. — Та ти не си забравил богословието!

— Не съм, сър! — отговори Редмънт.

Да, те двамата се познаваха и то много отдавна. Чаках да видя какво ще стане. И всички наоколо чакаха. Ще го бесят ли този Редмънт, или — не?

— Доторе! — рече Хогарт, даже без да си извърща главата към моята страна. — Прибери този разпопен пастор при себе си и се погрижи за плътта му! А пък той, надявам се, от благодарност ще се застъпи за нашите души пред всевишния, когато му дойде времето!

Това беше точно в стила на Белязания. Наоколо помощниците му се закискаха, но той — не. Редмънт също не се засмя. И въобще в

цялата сцена имаше нещо ужасно зловещо, въпреки иронията на Белязания и варварския смях на помощниците му.

— Благодаря ви, сър! — рече Редмънт.

Ел амирале само вдигна вежди и аз разбрах. Излязох напред и поканих учтиво пленника да ме следва.

Може би описвам тази история много дълго. Всъщност всичко се разигра за броени минути, докато „Енкарнасион“ потъна. Заведох Редмънт в моята каюта, погрижих се за раните му. Те не бяха опасни, но много кървяха. Превързах го, настаних го в моето легло и пак излязох на палубата.

Ние бяхме победители в битката. Бяхме пратили на дъното две тежки испански галеона. (Сега забелязвам как пиша — „бяхме победители“, „бяхме пратили“ — като че имах някакъв дял в победата или че съчувствувах на злодеите. Но какво да се прави — такива сме ние, хората!). И така, пиратите бяха унищожили галеоните, но с това положението ни не беше се подобрило. Сан Карлос пак владееше пролива, зад гърба ни беше един изтерзан и настръхнал град и макар трюмът на „Корнуъл“ да беше пълен със злато, никой не можеше да ни измъкне от капана. Утре другиден щеше може би да доплава цяла испанска ескадра и всички щяхме да разберем какво значи да те пекат на тих огън.

Съдбата на всички ни бе в ръцете на Ел амирале, на неговата дяволска опитност. При това бяхме загубили вече две корабчета. Какво щеше да реши той?

Ел амирале отпрати фрегатите към брега и събра капитаните при себе си. Ние не влязохме в пристана, а заставахме на котва в извивката на залива достатъчно близо до крепостта и достатъчно далеч от оръдията ѝ.

Съвещанието с капитаните продължи дълго. Към обяд те излязоха, отидоха на корабите си и започна едно странно суетене. Спуснаха се лодките, в тях се натовариха части от командите, после лодките излязоха на брега и пиратите, под началството на боотсмените, се отправиха към една палмова горичка, която беше зад хълма, откъм гърба на крепостта. Там те напалиха огънове и димът им се извиси над горичката. После лодките се върнаха, натовариха втора част от пиратите и отнесоха и тях на брега.

Какво ставаше? Нима Ел амирале се канеше да нападне крепостта?

Ако се премисли добре нашето положение, това беше единственият изход. Макар и с големи жертви, командорът би могъл да завладее Сан Карлос и да осигури излаз към океана. Друго нямаше.

От горичката се отдели една групичка и се отправи към крепостта. Доколкото можех да различа, в нея пак беше вицегубернаторът. Отиваше с предложенията на Ел амирале до дон Гарсиа.

Не мина и час и групичката се върна. Можех да си представя, какво е предлагал Хогарт чрез вицегубернатора и какво са му отвърнали. Ел амирале е предлагал капитулация на крепостта като пощади живота на защитниците ѝ, а дон Гарсиа е пратил в отговор изискана испанска ругатня. Все едно, веднага след това лодките се върнаха по корабите и във всяка от тях започнаха да се товарят по два фалкона от фрегатите. Нямаше никакво съмнение, тези оръдия щяха да се изведат на позиция и да стрелят, когато пиратите нападнат крепостта откъм гърба ѝ. Действително, така стана. Лодките пренесоха фалконите на брега, пиратите ги тикаха до горичката и отдалеч се виждаше, как ги изведоха на позиция. После се върнаха за още оръдия.

През целия следобед лодките пренесоха на сушата не по-малко от двадесет фалкона и кулеврини. Лагерът на пиратите в горичката закипя от работа. Явно се готвеше отчаяно нападение.

В крепостта също се размърдаха. Дон Гарсиа наистина не би могъл да гледа равнодушно приготвленията за атака. Но какво можеше да стори? На трескавите приготвления на Ел амирале той отговори като започна да прехвърля част от оръдията към гърба на крепостта. Щурмът на пиратите щеше да бъде посрещнат от страшен огън.

Хогарт продължи да товари оръдия, за да ги пренесе и насочва към Сан Карлос. „Грей Мод“ остана само с четири, „Корнуъл“ с осем,

всичко друго бе на сушата. Той явно се готвеше да удари на някое място стената, за да могат пиратите да нахлуят през отвора. Дон Гарсиа, завладян от тревога, реши да изравни силите и сне още оръдия от страната към пролива. Те там не му трябваха, а когато пиратите нападнеха, нямаше да има време да ги мести.

По нашите кораби непрестанно ехтяха заповеди и сигнали, възбуждението растеше. Слезе и последната команда от „Корнуъл“, с нея — и аз. Минахме по пясъчната ивица в боен ред и заехме позиция в горичката. Когато видях насреща си отвесните стени и зъберите на крепостта — просто изумях. Ел амирале беше полудял. Каквито и сили да имаха пиратите, те не биха могли да превземат крепостта. Но дон Гарсиа изглежда беше на друго мнение, защото добре се беше приготвил — отсреща се взираха в нас черните зеници на оръдията, готови за стрелба. Готови да ни пометат, когато тръгнем в атака.

Към всичко се прибави още едно обстоятелство. Нашите фрегати се изтеглиха назад и влязоха в пристана на Картагена. Това беше защитна маневра, за да не попаднат в ръцете на испанците в случай на неуспех. От зъберите ги съпроводиха подигравателните викове на испанските солдати.

Слънцето клонеше на запад, толкова огромно и червено, че душата ми се свиваше. Може би за последен път го гледах.

Тръбите свиреха подготовка за атака, страшен дим се виеше над горичката по цялата наша линия и се носеше към крепостта. Може би Ел амирале искаше да скрие нападащите пирати в дима, но туй малко щеше да помогне. Отсреща обаче се разтревожиха от това намерение на Белязания и усилиха още повече отбраната с оръдия. В края на краищата, там горе бяха само двеста души и гърбът на крепостта беше най-слабото ѝ място, а ние бяхме два пъти повече.

Стоях в храсталака, кашлях от лютивия дим и събирах душевните си сили, които, трябва да призная, не бяха много. Тръбите стихнаха, всеки миг можеше да засвири сигналът за атака.

Чаках, напрежението растеше като облаците дим, които обвиваха нашите позиции. По крепостта също свиреха подготовка за бой.

Битката щеше да започне всеки миг, когато чух до себе си тих глас:

— Доторе, бързо! Какво чакате?

Огледах се, доколкото можех, с насълзените си от дима очи. Един от пиратите, комуто бях помогнал веднъж, ми правеше знаци, сочеше към пристана. Наоколо нямаше никой, като че се бяха стопили в пушека.

Не можех нищо да разбера. Къде изчезнаха?

— Към корабите! — пошепна пиратът. И сам изчезна.

Все още нищо не разбирах, но ме завладя ужасен страх. Нима можех да остана сам тук! За нищо на света!

Тичах, задъхвах се. Чувствувах, че тичам за живота си, и не жалех тялото си. Краката ми не искаха да ме носят, умът ги заставяше. В дробовите нямаше въздух, очите изхвъркваха от орбитите, но страхът ме гонеше по петите, не ми даваше да отдъхна. Ако спрях, с мен беше свършено — и с тези крака, които не искаха да тичат и с тези дробове, които се свиваха от болка, беше свършено с това нещастно тяло. Още малко, още малко!

Стигнах на кея, в мига, когато фрегатите се отделяха от пристана. Скочих във водата, заплувах. Някой от „Грей Мод“ ми подхвърли въже. Аз се вкопчих като удавник в него и полумъртъв ме изтеглиха на палубата.

Ставаше нещо невероятно. Разперили платна, гонени от силния вечерен вятър, корабите се носеха право към пролива!

От крепостта ни забелязаха едва когато излязохме от пристана и с пълен напред приближавахме теснината.

По зъберите настана страшна олелия. Но тя с нищо не помагаше на испанските солдати. Всичко, което имаха — бе четири кулеврини към пролива, а стрелбата от мушкетите им можеше само да ни размива. При това „Корнуъл“, който плаваше напред, даде добре прицелен залп и сигурно изби две от командите, защото тези оръдия въобще не гръмнаха. Останалите две пък не улучиха, вдигнаха вода встрани от „Корнуъл“. Бързата фрегата мина през пролива и се отдалечаваше от опасното място. Подир нея плаваше нашата „Грей Мод“. Ние имахме четири кулеврини. Стреляхме с двете само колкото да ядосаме още повече испанците, но и това се оказа от полза, защото, изплашени, те се скриха за минута и ние също прекосихме теснината. Толкова близо бяхме до крепостта, че чувахме ясно ругатните на солдатите. След нас се измъкна и третият кораб и излязохме в широкия залив, в открито море.

Мога да си представя как се е тръшкал от яд дон Диего. Така да бъде измамен! Но кой да предположи, че Белязания ще си остави оръдията и ще избяга? Пленяването на нашите бомбарди не ще да е било голяма утеха за дон Диего.

А корабите ни, лишени от голямата тежина, плаваха много бързо. Сега беше време да се молим на съдбата. Ако ни срещнеха испанци — прощавай, живот! — защото ние бяхме беззащитни. Пък мисля си, даже и приятели да ни срещнеха, и те нямаше да пропуснат случая да ни ограбят, защото при светлината на златото всяко приятелство бледнее.

Но не ни срещна никой. Ел амирале знаеше добре пътищата на испанците и ги избягваше, а да ни търсят в безкрайните простори на морето бе безнадеждна работа. Държахме курс норд-нордвест, към Ямайка.

На четвъртия ден се прислонихме до едно безлюдно островче, над което се извисяваше горист зелен връх. Слязохме да натоварим вода и плодове — иначе нямаше да издържим до Ямайка.

Тук стана и дележът на пляката. Беше ми много странно, защото за първи път видях пиратите мирни и тихи като в църква. Никой не смееше да дава воля на алчността си, защото за смут при дележа се полагаха двадесет тояги. И всичко се извършваше точно, по неписания закон. За измама наказанието беше едно — смърт, затова всеки нехранимайко беше сигурен, че другият не ще го излъже.

Направиха нещо като навес и Ел амирале застана под него. Помощниците изнесоха сандъците с награбеното и на слънцето засвети нечувано богатство. Първо се отдели злато, за да се купят нови оръдия, после се броеше останалото. От време на време Ел амирале казваше с равния си глас:

— Гледайте! Добре гледайте!

Той казваше за златото, но аз през цялото време се вирах в него, защото този човек беше за мен загадка. По лицето му нито веднъж не проблесна любопитство или някакво желание. Като че онова, за което беше водил тази сбирщина на смърт, заради което бяха изтезавани и избивани хора, не лежеше в краката му.

И тогава, като го гледах, в един миг ми се стори, че той прилича на някой от смъртно болните, които бях виждал и които в своята безнадеждност нямат друго, освен безкрайно ожесточение към света.

Той беше свършен човек, душата му беше мъртва. Така бе жадувал злато и власт, толкова престъпления бе извършил за тях, че когато ги беше получил, те не му трябваха вече.

Отведох очи, за да не разгадае мислите ми и зачаках със страх своя дял — аз се боях от златото. В ушите ми бяха писъците на убиваните, давеше ме мирис на топла кръв и пушек. Гадеше ми се.

Прекрачих нечии крака, минах встрани и седнах под една сянка. Седях там, докато ме извикаха да получа дела си. Той излезе, че е двеста златни мараведии, една верижка също златна и един сребърен пръстен. Получих ги и — о, какво нещо е човекът! — златото вече не ми се видя така страшно. Пак си имах оправдания. Щях да напусна пиратите, да се върна в Амстердаам и да се махна завинаги от този ад.

После, след дележа, се качихме на корабите и продължихме.

Сега е времето да кажа нещо за Редмънт, когото по такъв необикновен начин бях прибрал в каютата си. Точното му име беше Александър Редмънт, беше родом от Девъншайр и имаше четири или пет години повече от мен.

Странен човек беше този Редмънт. Малко ме дразнеше, малко ме забавляваше, но с него ми олекваше на душата. Ето, такова свойство имаше той, а то е много нещо. Освен това той бе свършено лишен от притворство. До такава степен и така неочаквано казваше истината, че човек не можеше да му се ядосва, а се разсмиваше. При това у него нямаше никаква злоба, само от време на време започваше безобидно да поучава. Често си мислехме, че е смахнат и може би наистина бе смахнат, но на този прокълнат кораб кой не беше побъркан? Всеки от нас беше със саката душа и ни водеше самият дявол, та затова поученията на Редмънт звучаха така идиотски и нелепо.

Той, впрочем, се бе настанил в моята каюта като че цял живот все там си беше живял или поне се готвеше да прекара при мен остатъка от дните си. Тозчас ме попита дали имам библия и се натъжи, когато разбра, че нямам, но после се успокои и каза, че това не е толкова страшно, защото той помнел наизуст цели глави от светото писание. На мен само до библията ми беше по това време! Но понеже се учудих, не се сдържах и го попитах:

— Редмънт, вярно ли е това, което каза Ел амирале... че си бил пастор и са те лишили от сана ти?

— Вярно е! — отвърна той спокойно. — Епископът ме изгони от неговата църква, но аз пък го анатемосах от моята!

— Как така! — опулих се аз.

— Така! Аз си имам моя църква! — рече той и се удари по гърдите. — А истината е една и не се нуждае от епископи!

Че истината най-малко се нуждае от епископи, беше вярно, но той си беше смахнат и затова пиратите не му се сърдеха. Ако беше в ред, веднага биха му видели сметката, защото Редмънт казваше доста лютививи слова. Но при такива люде, между зверове, правдата можеше да говори само с езика на един побъркан човек.

А колкото до това, че истината била само една, тук Редмънт грешеше. Няма една истина. Човек затова е човек, защото в душата му звънят много истини. Те се преплитат, борят се и живеят с него до самата му смърт.

Но за какво пишех? За разговорите ми с Редмънт.

Тези разговори, бога ми, си заслужаваха времето. След като се изплъзнахме от мишеловката в Картагена, аз вече нямах много работа, защото умрелите — умрели, а живите си живееха и без мен.

През деня се залисвах с това-онова, а вечер се прибирах във вмирисаната си каюта. Запалвах една дебела свещ, слагах две чаши и наливах вино от дървената кана. Редмънт си пийваше и езикът му се развързваше, а пък и аз, като ми се замаеше главата. Започвах да говоря неща, за които иначе не бих посмял и да мисля.

— Кажу, Редмънт — питах аз, — за какво е всичко това? Какъв е смисълът?

— На кое? — чудеше се той.

— На това, че се лутаме като слепци в живота, мъчим се, терзаем се и влизаме в земята, без да сме сторили нищо свястно! Погледни мен! Тръгнах да търся щастие, а падам все по-ниско!

— Защото го търсиш без смирение, а с непомерна човешка гордост, синко! — отвръщаше Редмънт.

— Може и тъй да е — казвах аз.

— Щастието е да живееш за своята вяра! — извисяваше глас Редмънт и сочеше гърдите си. — Не си ли го разбрал, синко?

— Не — казвах. — А и това твое щастие нещо не ми харесва. Защото едни ще ме пратят на клада, други ще ме заколят, трети на късове ще ме режат — все заради своята си истинска вяра!

— Бога хулиш! — развикваше се Редмънт и така удряше каната си, че разплискваше виното. А пък аз се смеех, но не ми беше весело. Защото такива едни мисли вълнуваха духа ми.

Една вечер, след като пак ме беше поучавал, му рекох:

— Да знаеш, че много мъка съм претеглил и още повече съм видял, затуй ще ти кажа: смисълът на всичко е единствено в това да пазим живота и да се грижим за него. И разумът пак затова ни е даден от майката природа — за да може човекът най-добре, с разума си, да се бори срещу смъртта!

— Виж, от тази страна не съм го премислял — призна Редмънт. — Хулни и объркани са думите ти, но върху хулните и объркани думи най-много трябва да се мисли!

— А пък аз — рекох, — това ти харесвам, че може да си смахнат, но се съмняваш като мен, а не бързаш да ме пращаш на кладата заради своята си истина! Сигур защото и двамата не сме в ред!

Така минаваха вечерите ни. А веднъж го запитах друго:

— Ти знаеш от по-рано Ел амирале, нали? — подхвърлих. Не очаквах отговор, но Редмънт даже не се замисли.

— Е-хе! — отвърна той. — Още от плантацията на мистър Бентъм го зная, пък и от по-преди!

— Каква плантация?

— На Доминика. Джеймз беше роб на мистър Бентъм.

Бях се научил вече да не показвам учудването си.

— Наздраве! — рекох. — Мнозина са били роби. А виното е добро!

— Отлично е! — съгласи се Редмънт. — Ти май не ми вярваш?

— А, вярвам... — казах — само че нали знаеш...

Сега Редмънт се разпали. Изпи на един дъх чашата и загърмя като на проповед:

— Трябва да питаш, синко! Трябва непременно да питаш за плантацията на Майкъл Бентъм! Защото като него никой нямаше такъв памук на Доминика, а и досега няма, това всеки ще ти потвърди охотно! Всеки, който е живял на Доминика пред дванадесет... не, преди петнадесет години!

— Отдавна! — рекох аз.

— Ако се замислиш, синко, не е толкова отдавна! Мен и Джеймз ни докараха в един кораб. „Есперанс“ се наричаше, проклета мръсна черупка! Аз само преди месец бях казал на епископ Уимбълди, че това, което върши...

— Чакай! — рекох, защото Редмънт пак започна историите си с епископа, а аз вече ги знаех наизуст и бях сит на тях. — Чакай сега! А защо Джеймз Хогарт? Че той трябва да е бил тогава... да пресметна... на седемнадесет години!

— Джеймз ли? Осъден беше на доживотна каторга за участие във въстание. Но аз още когато казах на епископ...

— Не може да бъде! — прекъснах го. — Не може да е участвувал във въстанието на кралеубийците, тогава е бил в пелени!

— А кой ти казва, че е участвувал? Лендлордът му имал нужда от пари и понеже е забранено да се продават свободни англичани — затова! Забранено е да се продават, но не е забранено да се осъждат!

И тъй като да описвам целия разговор през тази нощ с Редмънт ще отнеме много време на любезния читател, а пък Редмънт непрестанно се отклоняваше и говореше за себе си, аз ще си позволя да предам само онова, що се отнася до Джеймз Хогарт, Беязания, и то вкратце.

— Видях го за първи път на „Есперанс“, нали ти казах! — боботеше Редмънт след шестата чаша. — Окован беше във вериги. Бледен... и нито дума — като че беше онемял! Слаб един такъв, седи... „Болен ли си, питам го, или от утеха нямаш нужда? Даже на най-окаяния всемилостивият дава утеха!“ А той мълчи, гледа и не ме вижда. Разпитах аз и разбрах каква е работата. Нашият Джеймз мислил да се ожени за едно момиче от селото, но някакъв негодяй също бил хвърлил око на момичето. Дал подкуп на един от писарите на лендлорда и наклеветили Джеймз. А на лорда — също такъв негодяй! — само това и трябвало! Скалъпили обвинение, намерили свидетели — и как няма да намерят! За два-три дни всичко свършило!

— Ясно — рекох, — това поне ми е ясно!

— И всички доволни! Лордът получил уговорените пари от Кралската вестиндийска компания, съдията и писарят — колкото им се полагало, негодяят — момичето. А Джеймз — на каторга. Това всичко ми го разправиха другите каторжници, Джеймз мълчи. Пак отивам при

него. „Не страдай — казвам, — бог наказва когото обича!“ А той като се разсмя, тръпки ме побиха. Смее се и дрънка веригите. Мисля си — полудя нещастното момче! И като заговори! „Така да е, отче — казва, — аз ще стана бог, ще убивам когото обичам, само ти почакай малко!“ Махнах се аз от него, защото виждам — лошо...

— А после, на Доминика?

— На Доминика мен ме пуснаха, защото ме обявиха за не в ред и защото дадох три пиастра на първия помощник и той уреди тази работа, а Джеймз закараха в плантацията на мистър Бентъм на север, в Грийнленд. Аз останах в Кронтаун, прибра ме клисарят на църквата „Санкта Розалия“. Живях там месец-два, пък си мисля — ще отида да видя момчето! Стигам до Грийнленд, показват ми плантацията на мистър Бентъм. Десет колиби с покриви от тръстика, в кръг. В средата на кръга — площадче. На площадчето — бесилка. Така всеки, щом се събуди сутрин, да вижда бесилката и да знае, че до вечерта може да виси на нея!

— А Джеймз?

— Джеймз попаднал в ръцете на някакъв звяр. Биел го всеки ден, измъчвал го, а една вечер го посякъл с ножа през лицето. Звяр мръсен, а не човек! — и Редмънт се прекръсти.

— После?

— После момчето умряло... Искам да кажа, всички го мислили за умряло. Но се намерил за чудо един негър-знахар, съживил го. Джеймз оживял, ала се побъркал. Забравил името си, говорел, че в душата му се е вселил Юда и още такива неща. А един ден съдбата се обърнала. Видял го Бентъм и го взел при себе си да му помага у дома. Истинско щастие е било, защото старикът рядко излизаше, всичко беше оставил в ръцете на надзирателя си — онзи същия звяр, за когото ти казах. Джеймз се пооправил, лудостта преминала, но на мен ми се струва, че оттогава Джеймз се промени. Друг като че стана, по смеха се познаваше! А иначе вече живееше добре, защото старият Бентъм нямаше други хора около себе си и се привърза към момчето. Научи го да чете и да пише и му разказваше всичките си измислици — защото старият все мислеше, че открива нещо. И какво откриваше! Ту машина за вечно движение, ту цяр против черна магия.

Той, Бентъм, и мен прие добре, защото му тълкувах фолианта на Теодориус за противоотровите срещу магиите, а в този фолиант има

много тъмни и неясни места, които аз зная. Джеймз седеше и слушаше, само изрядко ще каже по някоя дума. Такъв беше станал. А надзирателят, комуто това никак не харесваше, все се опитваше да го вземе обратно в колибите и там сигурно вече щеше да го убие, дяволът проклети!

Само че не можа. Ухапа го една вечер араака, притаена в ботуша му. Той идваше всяка вечер да носи сметките на Бентъм и събуваше калните си ботуши пред вратата. И онази вечер дойде, говореше, че трябва още люде за памука и помоли да му дадат Джеймз, макар за два дни. Бентъм почти се беше съгласил, но аз казах, че за сутринта имам опит, за който ми е нужен помощник и проклетият метис си излезе. След минута чухме крясъка му. Нахлузил ботуша, без да го изтърси, много го беше яд! И защо да го изтърсва, ботушите си стояха пред вратата!

Умря си така, с пяна на устата, като крещеше, че Джеймз е сложил змията. А пък аз мисля, че господ наказва мъчителя!

— Господ си знае работата! И е добре да му помагаме понякога! — рекох аз. — После?

— После Бентъм обяви, че назначава Джеймз за надзирател. Негрите се хилеха и се готвеха да ни изколят и да подпалят плантацията, но много скоро престанаха да се хият. А и аз се чудех, защото Джеймз вършеше неща, които не бяха за разбиране. Първо махна бесилката, след това разкова каторжниците и на всички даваше по няколко центавоса за ром. И да речеш, че беше добър — не, защото той веднага закопа двама души в мравуняци и ги изядоха мравките. И знаеш ли какво ми каза? „Нека — рече — животът им стане по-мил, тогава смъртта ще им бъде по-страшна!“ Как ти се струва, а?

— Ами, струва ми се, че не е глупаво! Наздраве, Редмънт!

— Не мина месец и старият Бентъм умря. Много странно умря, защото той беше здрав старик и щеше дълго да живее, но това е друга история. А Джеймз веднага извика лекаря и нотариуса от Кронтаун. Отвориха завещанието и какво излезе! Старият оставяше всичко на короната като беше измолил милост за Джеймз. Още същата вечер се магнахме от плантацията и аз се върнах при клисаря от църквата. Виках и Джеймз да дойде с мен, но той не поиска. И сега чувам какво ми рече, когато се разделяхме. „Редмънт, запомни, вълци не се ловят с

капани за зайци!“ А аз му казах, че ръката господня настига и вълци и зайци! Истината му казах!

— Не си! — отвърнах му аз. — Тая твоя истина ми мирише на заешки кожи!

Тогава Редмънт се разпали и ми говори дълго, но от всичкото разбрах само, че се видели с Джеймз Хогарт още веднъж след години и то на Ямайка. Джеймз Беязания вече плавал под черното знаме и в някаква битка Редмънт пак се намерил по средата и едва не го проболи, когато се опитвал да проповядва.

Такъв си беше Редмънт. Понеже беше побъркан, беше любимец на съдбата и тя го пазеше. И сега, като пиша, си мисля — нали все пак трябва да има и такива хора на земята?

Разделихме се ние с него в Порт Роял. Той тръгна по своя път, аз — по моя. И кой знае, ако е още жив, сигурно продължава да говори своите проповеди, от които единствен той има нужда, никой друг.

Но виждам, че много се отклоних и вече е време да пристъпя към

СВИТЪК ЧЕТВЪРТИ,

В КОЙТО СЕ РАЗКАЗВА ЗА НАПАДЕНИЕТО НАД ЛАС ПАЛМАС И ЗА ОНОВА, КОЕТО ПОСЛЕДВА.

Няма да описвам надълго, как бяхме посрещнати в Порт Роял, защото тържествата по случай нашите успешни битки и щастливото ни завръщане бяха тъй бляскави, че затъмниха всичко, което бях виждал дотогава. Сам губернаторът сър Томас Далфорд взе участие в тези тържества, макар да не се показваше много. Все пак ние бяхме пирати и не подобаваше нему да одобрява нашето нападение. Но той го одобряваше, пък и не само той, а и всички английски търговци по островите на Карибите, защото испанците всячески ги притесняваха и ги грабежа, макар да не бяхме във война.

Търговците от Порт Роял, от Кингстаун и даже от Порт Антонио веднага се нахвърлиха като прерийни чакали върху плячката, която носехме, купуваха и препродаваха. Сега разбрах добре, защо Порт Роял носеше срамното прозвище „пиратски Вавилон“. Тук никой не питаше откъде имаш злато, стига да го имаш. Никой не питаше колцина си убил, колко домове си подпалил, откъде идваш и къде отиваш. Людете живееха като на сън, един страшен и приказен сън, от който чакаш всеки миг да се пробудиш. Нощем градът светеше от

факлите и сиянието му се виждаше далеч в морето. По улиците се блъскаха тълпи от пияни, които влачеха подире си бурета с ром, пристъпваха важно пирати, които вчера бях виждал в дрипи, а сега носеха мантии от пурпурна коприна и брокат, но на ушите им още висяха пиратските обици. От всички странноприемници и домове на търпимостта се вдигаха приятно дразнещи ноздрите облаци от благовония, примесени със смрад от прегоряла сланина. Чувах се крясъци, примамливи викове на продавачи, песни, звън, свирене, блъскане на тарамбуки. Нямах нещо, което да не се продава и купува, като се започне от най-мръсната вехтория и се стигне до най-красивите робини, докарани от испанските острови. Градът беше пиян, искаше да забрави миналото, да не мисли за бъдещето. И колкото и да е срамно, и аз станах част от този пиян град. И мен ме беше обладала магията на златото. Като че изумях, не помислих и да се връщам у дома. Ходех в най-скъпите таверни, където поднасяха в позлатени тави печени на шиш яребици, пиех от тежки сребърни чаши вино, докарано от Кадис и Лишбоа. И вместо да бързам да се прибера, успокоявах се, че има време, а сега трябва да поживея за всички дни на мъчения.

В това беше магията — да се чувствуваш господар на света. Няма по-голямо изкушение и няма друго удоволствие, на което хората да се предават така лесно. Всичко останало — блясъкът, изтънчеността, благосклонното презрение и престолената скромност — е само отвън. Отвътре е дивото желание да бъдеш господар. Това желание се притайва, чака само подходящ миг, за да покаже зверското си лице и да се озъби.

Там, в Порт Роял, аз наистина се чувствувах господар на света. И тогава разбрах защо онзи, който е станал пират, е вече загубен. Той е готов да плаща. Готов е да плаща всякаква цена! За дните когато са му поднасяли андалуско вино в сребърни чаши и най-красивите жени от Порт Роял са му се усмихвали обещаващо, той е съгласен да скочи през борда на вражеския кораб с нож в зъбите. Или дрипав, полусляп от рояците москити, да се влачи стъпка по стъпка през непроходимите джунгли и да проклина часа, когато се е родил.

Но аз отивам много напред, когато говоря за джунглите. Тогава нямах и представа какво ме чака. Тогава само се наслаждавах на живота, който, както ми се струваше, бях напълно заслужил след дългите лишения и несгоди.

Сън, пищен и измамен сън!

Една утрин се събудих с три пиастра в кесията. Беше дошъл краят. Градът продължаваше да бъде пиян, но аз вече не бях пиян. За седмица щяха да стигнат тези пиастри, а след това? Гладът е нещо неумолимо, а аз вече бях изпитал какво нещо е гладът. Пак не виждах изход. (Човек винаги с това се оправдава, че не виждал изход!) Бях вече продал златната верижка и разпилял парите. Сребърният пръстен така и не успях да продам.

Тук му е мястото да кажа, че много странен беше този пръстен. Аз вече бях опитал да го разменя, но никой лихварин не искаше да го вземе. Казвах, че не бил сребърен, но от каква сплав беше — не знаеха. Пък аз го носех на пръста си и все ми се струваше, че някой ми говори. То не беше и говор, но някак особено, като че ме разпитваше за това и онова, пък аз като че му отговарях без да искам. Навярно е било от лошия живот, който водех и най-вече от лошото вино. Но така го и оставих, не можах да го продам този пръстен. Той и досега е на старческата ми ръка и никак вече не се чудя, че му говоря. Защото той ми отърва живота, но за което после ще разкажа, а сега да се върна към Порт Роял.

Какво имаше да се мисли, работата беше ясна. Трябваше да намеря пак Ел амирале и да му се помоля да ме вземе със себе си. Защото Джеймз Хогарт не беше човек, който чака събитията, той правеше събитията и сигурно беше намислил нещо.

Да открия Ел амирале сега вече беше по-лесно. Помолих да му предадат едно мое писъмце с най-покорна молба и зачаках. Друго не

можеше да се направи, защото не се знаеше къде живее, не се знаеше кога спи и къде се храни. Ако бях му се понравил — той щеше да намери начина да ми прати вест.

А Ел амирале ме намери. След два дни на вратата ми се похлопа с юмрук. Не обичам да отварям на такива хлопания, затова извадих шпагата си и погледнах през зарешетеното прозорче. Нямаше нищо подозрително навън. Бутнах резето и заставах встрани, за да мога да посрещна всекиго, както подобава.

На вратата стоеше един от негрите-исполини и зъбите му светеха. Те бяха неми, тези негри. Той се поклони, посочи с пръст нагоре, после — към вратата. Ясно. Ел амирале ме викаше. Прибрах си шпагата и тръгнах. В една от улиците негрът ми завърза очите и дълго ме води за ръка. Качвах се по някакви стълби, отваряха се врати. Накрая ми дръпнаха превръзката от очите и се озовах пред Белязания.

Стаята беше скромна, нямаше и помен от разкоша, който очаквах да видя. Зад писалището седеше Ел амирале и си играеше с един куц папагал, който важно се разхождаше и кълвеше зърна от ръката му. Острите очи на Ел амирале се спряха върху мен, на лицето му се изобрази нещо като усмивка, изкривена от страшния белег.

Поклоних се.

— На вашите услуги, сър — рекох.

— Е? — ухили се Белязания. — Човек си спомня приятелите, когато му се изпразни кесията! Нали така?

— Вярно е, сър — потвърдих аз.

Какво друго да му кажа? Той знаеше всичко, проклетият дявол!

— Наемам те пак! — рече Ел амирале. — Ти си опитен в занаята си и умееш да си държиш езика зад зъбите. А едното е толкова важно, колкото и другото! Наемам те.

Сега се досетих. Аз наистина, докато пилеех мараведиите, нищо не бях говорил за себе си, нито за Ел амирале, нито за мръсните ни дела. Другите се хвалеха, аз мълчах. А Ел амирале беше следил за мен, как — не зная, но нищо не бе убегнало от острото му око.

— Ето! — рече той.

Пресегна се и една кесия тупна със звън на пода пред мен.

— Това е — каза. — Много объркана глава си ти, но да запомниш от Джеймз Хогарт, наричан Белязания, че няма друго щастие и няма друг смисъл!

Аз не се наведох.

— Простете ми дързостта, сър — рекох. — Но ми позволете да не взема това злато! Защото за мен животът има друг смисъл.

— Я гледай! — присви очи той. — И какъв е, да чуя?

— Единствен, сър. С целия си разум и с всичката си опитност да се боря със смъртта. И със страданието, защото всяко страдание е една малка смърт!

Той замълча и просто ми стана не по себе си — така ме пронизваше с ужасните си очи. После каза:

— Горд си, а? Дойде за злато, а сега не го искаш? Нищо. Наемам те и чакай знак!

И повече въобще престана да се занимава с мен. Протегна ръка и подаде зърна на папагала.

Тогавя видях. Над лакътя той имаше едно тъмнокафяво петно, голямо колкото пиастър. Едва ли някога някой го беше виждал, защото той винаги носеше дълги ръкави и стегнат жустокор. Но аз го съзрях за миг преди да свие ръката си.

И почувствувах, как косите ми се изправят от ужас. Той беше прокажен! Точно на него аз говорех, че ще се боря със смъртта и страданието!

А негрите тозчас ми завързаха очите и ме изведоха.

Вървах после към дома в голямо душевно смущение и така бях дни наред. Размислях и все не можех да стигна до нещо. Значи затова Белязания беше такъв! Затова бе жесток, благороден, смел, подъл, зъл, ироничен, изплетен от неизвестност. Защото всичко беше въвн от него, както всичко е въвн от осъдения!

Жал ми бе за него, но и се страхувах. Трябваше ли да служа при Белязания? Знаино е, че е опасна само нечистата кръв на прокажените, да не го опръска или да не се допре човек до нея. Иначе можеш цял живот да си наоколо му, не е страшно. Така че, ако се пазех от кръвта му — можех да му служа. А заслужаваше ли?

Много размислях. Все той беше в ума ми — прокаженият Джеймз Хогарт с прокълнатия си кораб.

А междувременно карах, както можех. Докарвах си малко като лекар, викаха ме да пускам кръв на преяли и препили — позорно занятие. Но нали трябваше да ям и да спя под покрив?

Още едно премеждие имах тогава в Порт Роял през тези две или три седмици. Насмалко не се ожених. Срегнах една креолка в Порт Антонио. Не беше толкова красива, просто беше мила, скромна и ми допаднаше. Баща ѝ беше плантатор и товареше от най-хубавия тютюн за лула. Щеше да ми даде част от плантацията и пари, за да започна.

Разкъсвах ме различните желаня. Когато бях с креолката — Франческа се казваше — решавах да оставя пиратството и Джеймс Хогарт да вървят по дяволите и да стана честен човек, доколкото един плантатор и собственик на роби може да е честен. А когато ходех из Порт Роял и гледах как вятърът люлее короните на палмите, душата ме болеше. Отровата на далечните морета пак ме замаиваше и изтриваше всички креолки и бали тютюн от ума ми. Както винаги в живота ми, случаят щеше да реши какво да правя.

Случаят реши да оставя креолката. Една сутрин похлопа на вратата ми Келдеро — боотсмен от „Корнуъл“ и ми смигна:

— Довечера, доторе!

Тръгвахме. Пак започваше нещо ново и неизпитано. Отново щях да слушам пляска на платната, да пълня гърдите си с барутен дим и тежък мирис на катран, да се уповавам на сръчните си ръце. Тръгвахме, вече нищо не можеше да ме задържи!

Цял се тресях от възбуждение и страх да не би креолката да ме намери. Защото, ако беше ме намерила, бога ми, можеше и да остана при нея и после цял живот щях да съжалявам.

Платих на стопанката и избягах като че ме гонеха.

Потеглихме късно през нощта, както беше обичаят на Ел амирале. Отначало държахме курс право зюйд, после завихме на зюйдост. Никой не знаеше къде отиваме. Като гледах картата, предположих, че ще нападнем Маракайбо, но след плякосването на Картахена той нямаше да е неподготвен, пък и не беше много далеч от Картахена.

Нашите сили бяха около осемстотин души, разпределени в четири кораба — „Корнуъл“, „Грей Мод“ и още два други по-малки — „Лакезис“ и „Клото“. Каква беше тази приумица на Белязания да кръсти двата кораба на две от орисниците, така и никой не разбра. Но ако беше завоювал трети, сигурно щеше да му даде име „Атропо“, та орисниците да станат три.

На „Грей Мод“ вече имаше още един лекар, на име Огюст. Този Огюст беше невъзможен самохвалко и подлец, такъв не съм виждал в живота си. Държеше се като че е от някакво знатно потекло и даже беше прикачил към името си титла, но всичко си му личеше, защото му беше написано на лицето. За нищо и никакво вдигаше свада. Към мен започна от първия ден да се държи надменно и ми разказваше, че бил учил в Салерно, но това си бе чиста лъжа, защото даже не знаеше професорите от Салерно. А и мен ми дойде до гуша от неговите самохвалства още в началото и взех, че го изобличих. Той се разгневи ужасно, скочи и се хвана за шпагата. Мислеше, че ще ме уплаши. Не стига, че беше мой гост на „Корнуъл“!

Но това е една пренеприятна история и няма защо да занимавам читателя с нея. Ще кажа само, че Ел амирале наказа и двама ни на хляб и вода три дни в трюма и ни забрани да се срещаме повече. Но този Огюст и после не миряса и все търсеше начин да ми напакости.

След около седмица изведнъж извихме на зюйд-зюйдвест. Значи, не беше Маракайбо! И при един щил, когато Ел амирале извика капитаните при себе си, разбрахме: Лас Палмас.

Това име предизвика нечувана радост у екипажа, но аз доста се замислих. Никой досега не беше дръзнал да напада Лас Палмас. Градът лежеше на брега на океана, ограден от джунгли и блата, непристъпен и богат. Севиля и Гранада бяха бедни сестри в сравнение с Лас Палмас.

Понеже читателят може и да не знае друго за този изумителен град, аз ще кажа само каквото бях чул — че е неவிжданo богат, украсен с църкви и разкошни домове. В малките пасиос шуртели фонтани, разтваряли цветове най-редки цветя, поднасяли се ястия, за каквито римските императори не са и мечтали. Всички спокойно трупали състояния от грабежи и търговия, защото Лас Палмас бил непристъпен. Откъм сушата го бранели непроходими джунгли и блата, освен това — висока стена с бойници и оръдия. Откъм морето коварни плитчини и две крепости.

По наше време Лас Палмас броеше седем хиляди дома и носеше титул „Най-благороден и най верноподан град на Негово католическо величество“. В него се стичаха люде от Севиля, убийци от катакомбите на Рим, навигатори от Еспаньола, лихвари от Флоренция — пъстра тълпа от главорези, наричащи се солдати на Негово католическо

величество и търговци, носещи заради подлост и предателство най-високи титли.

Такъв беше градът, който Ел амирале се осмеляваше да нападне!

Не ми беше жално за този град. Може би и моето сърце бе вече закоравяло, може би съвестта ми бе приспана от златните видения. Но както не изпитвах съчувствие към пиратите, така нямаше у мен жалост и към онези грабители от Лас Палмас.

Забравих да кажа, че ние вече пред света не бяхме пирати, а храбри солдати на Негово величество Чарлз втори, крал английски и на Шотландия. Преди тръгване Ел амирале беше получил грамота от губернатора на Ямайка. По тази грамота ние вече се назовавахме капъори, сиреч наемни войници. Никакви наемни войници не бяхме ние, но какво можеше да направи сър Томас Далфорд? Испанците бяха побеснели след плякосването на Картагена и техни отряди бяха слезли на Ямайка. Сър Томас нямаше достатъчно редовна войска, за да се брани и цялата му власт се държеше на пиратите. Ако загубеше Ямайка — щеше да свърши на ешафода! А пък ако спечелехме Лас Палмас, ние удряхме по тила на испанците и щяхме да ги принудим да се изтеглят от Ямайка.

Слязохме на сушата в Дариенския залив на десетия ден от май същата година. Мислех, че сме осемстотин души, но сигурно бяхме повече. Разделихме се в три колони и потеглихме към джунглите.

Когато видях тъмната стена от дървета, сърцето ми се сви, а когато влязохме в сумрака — вече знаех: преди да стигнем Лас Палмас мнозина щяха да оставят костите си тук. Щастливци щяха да са онези, които ще се бият с испанците. Дано бъдех и аз от тях!

Случаят пожела да скръстим мечовете си с испанците съвсем скоро. Още в устието на река Чагрес се намерихме пред испанско укрепление. В него едва ли имаше повече от двадесетина испанци. Те толкова се изненадаха, че съпротивата им беше смешна. Гледаха ни и крещяха като че бяхме паднали от небето. Пиратите ги изклаха и продължихме.

Река Чагрес е пълноводна река, но тече много бавно, така че прави големи завой и много блата. Покрай тези блата минават малки пътеки, познати само на местните индианци. Ние бяхме заловили няколко люде, водехме ги с нас, но и те често се бъркаха и трябваше да

се връщаме, за което нещастниците ужасно си изпащаха от разгневените пирати.

Думи нямам да опиша мъченията ни! Ние се провирахме в полумрак, сред папрати и лиани, които висяха по стволите на гигантски дървета. Горе високо в короните им се гонеха и крещяха маймуни, прелитаха птици с незнайни цветове, а в ниското, където ние с мъка си пробивахме път, сякаш бяха наизлезли всичките изчадия на ада. Полюшваше се някой клон, дебел колкото човешки крак и непредпазливият късно забелязваше, че този клон има глава. По несигурната пътечка змии лениво размотаваха пръстените си и ни гледаха със стъклените си очи. Миришеше на гнило и на тиня, нетърпима смрад се вдигаше от блатата. Една крачка встрани — и сред папратите човек стъпваше на смъртта. Космати паяци, големи колкото юмрук, плетяха там мрежите си. Иззад всеки камък изпълзяваха стоноги, по-отровни от змии.

Но най-много страдахме от москитите. Ние вървахме сред облаци, които ни жилеха, покриваха лицата ни, вливаха се в клепачите, влизаха в ушите и ни подлудяваха. От тях нямаше спасение. Струваше ми се, че нито миг повече не мога да издържа, че ще загубя ума си и ще се хвърля в блатата, но беше достатъчно да пристъпя крачка към блатото, за да ме побият тръпки — от черната тиня ме гледаха десетки студени зеници. Там чакаха своята плячка кайманите.

Вървахме, от време на време нечий писък раздираше ушите ни, но колоната не спираше. Някой ухапан от змия или скорпион пищеше и ни заклинаше. Ние вървахме, без да се обръщаме, защото не искахме да гледаме очите на нещастника и писъкът скоро оставаше зад нас. Отминавах и аз, за срам! Какво можех да направя, кому можех да помогна! На себе си не можех да помогна, едва своя живот спасявах.

На третия ден, когато бяхме на края на силите си, пътеката се разшири. Пиратите се окуражиха. Говореха, че вече сме близо, на не повече от половин ден път. Преглеждаха си оръжието, даваха си смелост един другиму.

Джунглата оредя съвсем и накрая свърши. Излязохме сред обработени ниви от тапиока. На по-малко от две мили пред нас беше морето и най-красивият град, който бях виждал. Целият бял, той се спускаше към океана сред зеленината на палмите, от които идеше името му.

Беше вечер и всички очертания придобиваха такава яснота, като че градът беше нарисован и поставен пред нас. Заливът беше стъкленозелен, нито една вълна не го набраздяваше. Над пристана се извисяваха мачти, но и те не се поклащаха. Стояха неподвижни, изрязани в розово-синкавото небе.

Никога дотогава не си бях спомнял така остро и с такава мъка за моя Амстердаам. През пролетните вечери небето над него е също такава розово и прозрачно, а от градините се носят аромати, за които не можеш да кажеш какви са, но които са ти познати и скъпи.

Така стоях като замаян пред този град, който утре щяхме да нападнем и разграбим, ако щастиято ни се усмихнеше!

Нощта се спусна внезапно, както винаги става по тези краища и по крепостта засветиха огньовете. Чакаха ни, няма дума.

Ел амирале обаче не стоеше прехласнат като мен, а беше пратил най-опитните пирати да разузнаят положението, за да състави план за утрешното нападение. Те се върнаха късно, но донесоха радостни вести. На много места стената около града беше съборена, а вратите бяха изгнили. Никой не беше поддържал стените, крепостта се намираще в окаяно положение. Тези глупаци и техните управници са били толкова сигурни, че никой не ще се осмели да ги нападне откъм сушата, че години и години не бяха се грижили за стената и вратите. Сега щяха да плащат скъперничеството си.

Новините за гарнизона бяха по-малко радостни. Испанската войска в града наброяваше седемстотин души. И като знаехме, че испанците са храбри войници и не продават лесно живота си, можехме да си представим колко от нашите ще се преселят в по-добрия свят. Разчитахме само на това, че солдатите са живели тук в леност и доволство, загубили са стръвта си в боя, пък и няма да имат особена охота да мрат за златото на тлъстите търговци.

Пиратите доведоха и пленници — двама индианци — роби, закъснели в полето. Нямахме защо да ги измъчват при разпита, те всичко разказваха и искаха да се присъединят към нас, когато утре щяхме да нападнем града. Но онова, което говореха, беше много неприятно.

Градът бил почти празен. Още преди три дни, когато сме слезли на брега на Дариен, индианци на пироги били доплували по преки пътища през блатата и донесли вестта. Отначало никой не повярвал, но

след това в панически страх дебелациите натоварили на мулета всичко по-ценно и два дни изнасяли златото. Цели кервани от мулета и хора се отправили към скривалища в джунглите и планината, чиито върхове виждахме и отгук на североизток. В града останали старците, чийто живот вече не струвал лула тютюн, солдатите със своите лейтенанти и губернаторът дон Бертоломео Санчес.

Няма що — добре се бяхме наредили! Да минем през джунглите, да ни изядат москитите и змиите — и да дойдем да завладяваме един опразнен град! При това — защитаван от опитни солдати и решен на всичко губернатор!

Яростта на пиратите не знаеше граници. Те съвсем безсмислено убиха пленниците, като че индианците им бяха виновни за несполуката. После по заповед на Ел амирале легнаха да спят, защото утре ги чакаше ден на бой и силите им трябваше да бъдат запазени.

На утрото новините бяха по-добри. В града все още било останало доста злато, всичко не могло да бъде изнесено. Сега се товарели на корабите сандъци, значи имало още. Църквите не били опразнени, защото солдатите вярвали, че Светата Дева ще ги закриля в боя. И по домовете не всичко било скрито. Злато можело да бъде намерено.

Не зная дали тези новини не ги беше съчинил сам Ел амирале, но те повдигнаха духа на пиратите. Ние се подредихме в бойни колони и ни се каза, как ще нападаме. Една част щеше да се опита да влезе в града през западната врата, докато главните сили щяха да атакуват от север, където стената беше най-отслабена. Аз трябваше да помагам при нападението от север. Онзи самохвалко Огюст щеше да бъде от западната страна. Много бях любопитен да видя този Огюст в боя. Такива като него или се изплашват и побягват, или от ужас се хвърлят в най-горещото място на битката и вършат чудеса, които после глупациите назовават смелост. Но най-вероятно беше Огюст да побегне.

Нападнахме при изгрев-слънце. Отначало оставихме нашата западна колона да атакува вратата. Чухме дивите викове на нападащите, после от крепостта загърмяха оръдията.

Ел амирале стоеше на една малка височина така, че да го виждаме всички. Беше спокоен, гледаше зъберите и пролуките в стената. По бледото му осакатено лице нямаше нищо, като че това, което ставаше, не го засягаше. А аз знаех — единствен, — че то

наистина не го засягаше. Но пиратите го вземаха за нечовешка смелост и нещо от нея се предаваше и на тях.

Докато отначало бомбардите стреляха в залпове, сега започнаха да гърмят безредно. Ние нямахме вест как върви боят оттатък, само можехме да гадаем и да чакаме. А аз, както обикновено, си мислех. Сега нямаше да се спасяваме с хитрост както в Картагена. Сега щяхме да се бием и то на смърт.

Интересно как в такива минути съзнанието се избистря и от паметта изплуват събития и образи, които отдавна си забравил. Виждах се в Падова при месир Коломбо. После — при комодор Анри дьо Сегюй, как яздя до него и копитата на коня трополят по плочника на някакво градче, даже съвсем ясно виждах трите медни топки, окачени над портата на някакъв лекар, когото отдавна бях забравил.

Стараех се да изхвърля от ума си тези спомени, защото те са сигурен признак, че смъртта е близо. Казват, пък и аз го вярвам, че белязаният да умре вижда преди смъртта си своя минал живот. Затова не исках да се предавам на спомените, исках да живея. Отвращавах се от себе си, защото подир малко трябваше да убивам, за да остана жив. И точно тогава повярвах твърдо: щастието и смисълът на живота човешки беше в отрицанието на смъртта. Човекът само затова живее, друг смисъл няма. А на мен предстоеше да умра, пък аз не исках.

Изведнъж, с почти незабележимо движение Ел амирале изтегли шпагата си и тръгна. Той вървеше леко, без да се забавя и без да избързва. Не тичаше напред, но и не оставяше другите да го прикриват.

Пиратите също тръгнаха с неговия ход и — о, чудо! — не крещяха, както обикновено. И това, че цялата тази сган вървеше бързо, без звук, правеше всичко да изглежда като на сън. Вървяха десетки, стотици пирати — мръсни, дрипави със зачервени, изпохапани лица, препасани с ярки кърпи, обути в парцали, — вървяха мълчаливо и ожесточено. Всеки разбираше, че втора атака няма да има. Съдбата щеше да реши, кой ще остане между живите.

Аз също измъкнах шпагата си и се присъединих към другите. Крепостта растеше насреща ми, все по-висока и по-заплашителна. Не чувствувах страх, душата ми беше изтръпнала. Не мислех за нищо, просто трябваше да оживея и се доверявах не на ума си, а на ръцете и краката. Умът в такива случаи е много лош съветник.

Неочаквано на зъберите просветнаха огънчета и почти веднага земята около мен се разтърси. Много близко беше. Чух вляво стенания, но не се обърнах. Пиратите сега тичаха. Крепостта още веднъж блъвна огън. Над главите ни с тежко жужене прелетяха гюлетата. И пак разтърсиха земята.

Аз бях жив, съзнавах, че бях жив — това беше важното, нищо друго. Стената вече беше пред нас. Пиратите хвърляха стълби от въжета и лазеха направо нагоре — там, където тя беше съборена и пониска.

В следващия миг мен ме спаси чувството, че нещо ще стане. Притиснах се към камъните и усетих на гърдите си, колко бяха те студени. Сега чух рев. На лъчите на слънцето нещо заблестя като искри от главни. Чу се съсък, после глухо трополене. Една сянка мина с тътен само на два фута от главата ми.

Разбирах какво става. Посрещаха ни с разтопено олово и камъни. Но, бога ми, не се страхувах. Каквото имаше да се случва, то вече не зависеше от мен, а от съдбата. Аз просто лазех нагоре, заедно с редиците пирати, които нападаха. Бях захапал със зъби шпагата си, за да бъдат ръцете ми свободни и странно — хладът от метала по устните ми придаваше увереност.

И тогава като че чух пръстенът да ми говори. Той казваше: „Вляво! Две стъпки вляво! Сега!“. Послушах го, отместих се, за да дам път на един от пиратите, който напираше. Така беше, грях сторих, че послушах магията. Но тоз миг видях как пиратът се свлече по стената. Той беше много близо до мен и кръвта, която пръскаше от шията му, пронизана от стрела, ме заля целия. Топла кръв, която димеше! А тя щеше да бъде моята кръв, ако не бях измамил съдбата!

Виждах над себе си къс розово небе, оградено от камъни — там беше съборената част. Там трябваше да бъда след малко. Пред мен имаше десетина пирати, които пълзяха като маймуни. Чуваха се вече изстрели от мускети, звънтеше стомана, над главите ни дрезгави мъжки гласове пееха псалми. Испанците пееха.

Тези напред се добраха до върха и първите вкопчени тела започнаха да се свличат покрай мен. Биеха се зверски, с нечувано ожесточение, падаха и продължаваха да се пробождат падайки. А у мен нямаше ожесточение. Само исках по-скоро да видя противника си.

Измъкнах се горе и го видях. На малкото пространство, където стената беше съборена и което беше не повече от десетина фута, се мяташе яростно купчина от тела. Даже нямаше място, където да замахнат с шпагите, а се мушкаха със стилетите. Вляво и вдясно пиратите вече бяха на ръба на стената и се сражаваха като дяволи. Испанците не мърдаха от местата си, те веднага личаха по шлемовете.

Всичко това съзрях само за миг, всъщност гледах противника си. Бях изскочил точно срещу един испански хидалго — познаваше се по перата на бляскавия шлем. Той беше свободен, малко встрани от купчината, и се озърташе с шпага в ръка. Търсеше да откъсне някого от купа, за да го прободете.

В следващия миг аз се изправих и се спуснах срещу него. Той ме видя, извъртя се. В дясната му ръка беше шпагата, но в лявата държеше пистол! Отскочих и чух гърма. Нещо ме парна по бузата, лютив пушек напълни очите ми. Отскочих още веднъж, вече слепешката, и беше точно навреме. Видях през замъглените си от сълзи очи шпагата на испанеца само на някакви инчове от рамото ми. Той беше хвърлил непотребния вече пистол и се готвеше да ме прободете със следващия удар. Без да мисля, съзнавах, че имам срещу себе си много опитен противник. И пак без да мисля, направих следващия ход. Ударих неловко, като последен невежа в боя с шпаги. Чух къс, презрителен смях и хидалгото се затири насреща ми. Шпагата му беше точно срещу корема ми, когато аз се извих и му нанесох удара на месир Коломбо с прехвърляне в ляво. Вместо той да ме прободете, прободох го аз.

Испанецът в първия миг даже не разбра, какво е станало, само в очите му се появи учудване. Но нямаше и време да се учуди, както се

следва, защото колената му се подгънаха и се строполи. Шлемът му се блъсна в камъка и иззвънтя.

Огледах се светкавично — биеха се навсякъде. Стреляха безредно, крещяха, търкаляха се. Една голяма група пирати беше пробила редиците на испанците и си отваряше път към вътрешната каменна стълба.

Затичах се и чух — камбаните в града биеха! Онези, които бяха останали там, се молеха бог да дари победата на техните, а нас да прати в ада. Техният католически бог!

На ход промуших едного, друг изскочи. Видях го, като замахна с алебардата си, острието ѝ светеше — тънко и зло. Извих се като гущер. Алебардата мина под мишницата ми — страшно оръжие! — и се удари в стената. Щеше да ме пререже на две. Испанецът извади дълъг кинжал и диво се загледа в мен. Само че аз бях с шпага, той нямаше никакви изгледи за успех. Изглежда, че в миг съобрази това, защото се обърна и побягна.

За първи път виждах човек да бяга от мен! Беше много неочаквано. Но нямах време да се наслаждавам на победата си, трябваше да се бия. Малко по малко испанците отстъпваха към вътрешната стълба. Някъде далеч по стената ми се мярна сивия жустокор на Ел амирале. Заобиколен от хората си, той си пробиваше път също към вътрешната стълба.

Испанците губеха сражението, това беше явно, но и ние плацахме добре всяка стъпка. Навсякъде имаше трупове — долу под стената, горе по камъните — навсякъде!

Сигурно щяхме да дадем още повече жертви, ако сражението не беше се решило неочаквано. По улиците зад стената се чува викове и видяхме там да тичат групи от пиратите, които нападаха западната порта. Те бяха сполучили да пробият редиците на испанците, бяха отворили портата и влизаха в града!

С това всичко свърши. Едни от испанците побягнаха — онези, които бяха най-далеч; другите хвърлиха оръжието си и се предадоха. Ние ги изпонавързахме и се втурнахме към централния площад — Ла пласа. Лас Палмас падна. Невероятното бе станало. Белязания беше победил и този път!

Следващите часове почти не си спомням какво съм правил. А дали и някой друг може да си спомни — не зная. Владееше ме дива

радост. Бях жив, жив! В краката ми беше един победен град, от който щяхме да вземем и последната пиастра. Не се радвах за златото, колкото че оцелях и минах през ада. Господи, прости ми тази радост!

Пленените испанци бяха затворени за откуп и Ел амирале се зае с мъчната работа да намери златото, което не беше изнесено. При това той издаде заповед никой да не пие вино, защото много от бъчвите, които испанците оставили, били отровени. Не знам дали това беше лъжа, но и лъжа да беше — помогна. Никой не посмя да пие. Такова нещо е животът! След като си го запазил в ужасната битка, не ти се иска да го рискуваш заради един черпак вино!

Няма да описвам как търсеха златото, защото ме е срам. В града бяха останали наистина само старци — глухи и полуслепи. Да изтезаваш старци, за да откриеш някой скрит центавос — господи, това не исках нито да гледам, нито да чувам! Направих както в Картагена. Намерих една празна къща и започнах там да превързвам ранените. Имаше и испанци ранени. Комуто можех да помогна — помагах.

Попитах по едно време за Огюст самохвалкото. Не бяха го виждали и даже не знаеха дали е жив. Значи беше се скрил, страхливецът! Нищо, щеше да се появи и кой знае какви лъжи щеше да наговори!

Губернаторът дон Бартоломео бе избягал заедно със свитата си. Безнадеждна работа беше да го търсим из планините, неговите люде сигурно ги познаваха добре и бяха избрали най-потайно място. Корабите също бяха вдигнали котва и бяха изчезнали, още щом бе започнал боят. Излезе, че бяхме дали десетки жертви, за да завладеем един опразнен град. Мога да си представя, какво е било в душата на Ел амирале!

Към вечерта стана ясно, каква е плячката. В църквите бяха намерени златни и сребърни обковки на икони, в домовете — тук-там по нещо скрито. Но общо взето бе малко, не можеше да се сравнява с нагребаното в Картагена. Пиратите започнаха да мърморят и настроението им ставаше заплашително. Тогава Ел амирале нареди да се съставят отряди, които да гонят бегълците из джунглите, като обеща, че откритото злато ще се дели само между участниците в отрядите. Това малко повдигна духа, още повече че старците от града

издадоха някои от скривалищата. Аз, разбира се, си намерих предлог да остана в Лас Палмас. Не ми се влизаше втори път в джунглите.

Ел амирале взе мерки да не бъдем изненадани и отрядите тръгнаха. Аз се погрижих за ранените, превързах ги и излязох да погледам града.

Наистина беше красив град! Бял и чист, с изящни домове на два и три ката, с църкви и странноприемници, всичко потънало в зеленина. Добре бяха живели тук, добре щяха да живеят и след като се махнем! Ние можехме да правим каквото си искаме, но на другия ден след като си заминехме, в пристана щяха да влязат кораби, натоварени със стока, кервани щяха да докарат златни слитъци и нашето минаване щеше да се помни само като лош сън. Нищо не можехме да направим на Лас Палмас, даже не бяхме в състояние и да го запалим, защото домовете бяха от камък.

Така, както си вървах, изведнъж чух зад един ъгъл весели викове. Боже мой, някой намираше сили да се весели в това мъртвило! Побързах да видя. Виковете и песните идваха от един дом на търпимостта, който познах по знака над портата. Крайно учуден, бутнах портата и влязох. Вътре, край масите, имаше десетина пирати, а момичетата от дома им пееха и танцуваха.

Щом ме видя, стопанката се затири насреща ми с поклони, като ме канеше да си избира място, а пиратите, които вече ме знаеха, ме посрещнаха с радостни викове.

— Защо не сте избягали? — запитах аз стопанката. — Само вие сте останали! Не ви ли е страх от нас?

— А защо да ни е страх? — отвърна тя. — Тук всеки е желан гост, а кой бяга от радост? Ако искате — ще дадете по някоя пиастра, ако не — и без нея ще минем! Не желае ли сеньор да се позабавлява малко?

Подадох ѝ няколко сентавос и си излязох, не ми се стоеше вътре. Всъщност, тя беше права, тази жена. Дали щяха да идват испанските нехранимайковци от сеньорията, или нашите нехранимайковци — за нея и за момичетата беше все едно.

Върнах се при ранените и, представете си, кого заварих! Огюст. Той беше използвал моето отсъствие, за да се навре там и да започне да се разпорежда на мое място. Беше отменил всичките ми заповеди и ме посрещна най-високомерно.

— Вие — рече той — сте се отклонили от дълга си и сте оставили ранените! Затова съм ви разжалвал и наредих да ви арестуват! Вържете го! — обърна се той към двама от пиратите, които стояха пред вратата.

Удивително е, как нахалниците умеят да използват и правдата за своите интереси! Вярно беше, че бях оставил ранените и бях тръгнал да се разхождам из града, но пък и той си беше направил криво сметката!

— Нито крачка! — извиках аз и изтеглих шпагата си.

Пиратите се стъписаха. Никой не обича да застава срещу гола шпага! В следващия миг скочих срещу Огюст и така го халосах с ефеса, че той подгъна колене и клекна. Не беше очаквал такова чудо. Халосах го още веднъж и той се простря.

— Да ви няма, ако ви е мил животът! — рекох аз на ония двамата и те побързаха да се изнижат. Бяха видели, че не съм от лесните.

Огюст вече се беше ококорил и гледаше как да избяга.

— Мръсен плъх — викнах, — сега ще ти платя за всичко!

Грабнах едно дърво и добре го наложих под одобрителните викове на ранените, които отдавна не бяха виждали такова забавно зрелище. После го изритах по стълбите и му казах любезно, че ако го видя втори път, ще му извадя подлата душица.

Този ден свърши без други събития. На следващия се върна един от отредите пирати. Бяха открили скривалище и носеха доста злато. Върна се и втори отред, но без плячка, а третият въобще не се и вести вече — навярно беше попаднал на засада.

Ел амирале не позволи другиму да напуска града и въведе строг ред. Пиратите на групи претърсваха града, дом след дом, от избата до покрива, отбираха всичко по-ценно и после подпалваха каквото можеше да гори. Над Лас Палмас се вдигна дим като от преизподня. Това беше отмъщението на Белязания за пропуснатата плячка. От планинските си скривалища испанците сигурно виждаха дима и виеха от безсилие и омраза.

Така живяхме няколко дни. Който оздравя от моите ранени — оздравя. Който трябваше да умре — умря. И тогава, на седмия ден, а по-точно — на седмата нощ, видях най-чудното и страшно зрелище, което може би са виждали човешки очи. И до ден-дневен се мъча да си го разтълкувам, но не мога. Чел съм и други хроники, тази на

преподобния падре Винсенте Флавиус, и свитъците на Хуанито от Севиля, но те всичко описват от чужди разкази и измислици има в тях предостатъчно. А аз зная как беше тогава, в онази нощ, защото сам бях очевидец.

Ето какво се случи и се кълна, че пиша само истината:

Седем дена вилняха пиратите в Лас Палмас и алчността и озлоблението им не стихваха. Аз из града не ходех, сит бях вече на ужаси и зверства. Само седях в онзи опразнен дом и чаках кога Белязания ще даде знак да се качваме по корабите и да се махаме. И все си мислех за моята странна съдба, която ме люлее по моретата и от която спасение няма.

А в тази, седмата нощ, се събудих изведнъж. И като сега е в ушите ми гласът — този глас идваше от пръстена! И казваше:

— Бързо! Стани, Хендрике, и бягай на хълма!

Магия беше, лоша и тъмна магия, но аз вече вярвах в нея. Пък нали е и животът мил!

Скочих, без да мисля, грабнах шпагата и сандъчето си и изтичах вън.

Трябва да е било малко след полунощ и градът, изтерзан и ограбен, бе притихнал. Тук-там догаряше по някой дом, но също така тихо, без пламъци — само отдалеч се носеше прозрачната миризма на дим. На небето светеше един малък, остър и зъл месец.

Идваше нещо, чувствувах го. А пръстенът все повтаряше:

— Бързо! На хълма, Хендрике, на хълма!

Душата ми се напълни със страх — от този глас, от притихналия умирац град и от страшния месец, който като кинжал висеше над мен. Затичах се, отначало по-бавно, след това — пряко сили. По калдъръмените улици се добрах до хълма, на открито до една палмова горичка. Строполих се от умора, задъхан и замаян. Повече не можех да мръдна и крачка. Долу под мен в тази мъртвешка светлина се белееше градът.

И тогава се чу ужасен грохот. Появя нещо като вятър, но не беше вятър, а сякаш земята въздъхна. И веднага страшен удар ме повдигна и стовари. Пръстта и камъните се загърчиха като че искаха да ме погълнат. Ту се люлееха, ту се извиваха в болезнени спазми, блъскаха ме и ме търкаляха, а скалата светеше отвътре с тънки сини искри. Грохотът раздираше слуха ми.

В един миг успях да се закрепя на четири крака и така, както бях на хълма, видях какво става с града. Като че нечия исполинска ръка смяташе домовете в прах и дим. Камбанариите на катедралите се наклоняваха и сриваха на площадите. А и площади вече нямаше, само облаци от непрогледен прах.

Аз стоях и се взирах надолу като омагьосан. Нямах чувства, нито мисли. Сякаш това, което ставаше, не ме засягаше и някога и някъде го бях виждал, но бях забравил вече къде. Или още спях в онзи пуст дом и чаках да се събудя.

Но не бях видял всичко.

Земята продължаваше да се тресе, когато морето се отдръпна и заливът се оголи. Мачтите на нашите кораби започнаха да се спускат все по-ниско. А хоризонтът се извиси като тъмна сянка.

Знаех какво е. Идваше потопът, идваше разплатата за всичките ни грехове и злодеяния!

Сякаш някой друг се всели в мен. Скочих, изтичах като луд до горичката и не разбрах как съм се покатерил на една от палмите.

А огромната вълна надвисна над залива — същинска черна стена! — и се стовари оглушително върху града. Вода и пяна, бясно завъртени — това единствено можеше да се види.

После вълната се отдръпна, а и земята се тресеше все по-нарядко. Започнаха да се чуват викове и писъци, които раздираха душата. Някъде по високото припламнаха факли — бледи трептящи светлинки. Значи все пак имаше живи в този прокълнат от бога град!

Смъкнах се от дървото, намерих захвърлената шпага и сандъчето си. И заставах така в голямо смущение. Накъде можех да отида? Какво можех да сторя? Нито за мен имаше спасение, нито за онези нещастници, които пицяха и страдаха или лежаха затрупани под развалините. Аз бях нищо, една пращинка, останала жива по волята на случая. И колко глупави, колко суетни бяха нашите разбирания за успех или нещастие! Онези, които бяха избягали в планините, бяха проклинали съдбата си и нас, а се бяха спасили! Ние, грабителите, щастливците, които бяхме минали през блатата и кръвта, стигнахме дотук — за да загинем, издавени като плъхове!

Но това беше. И много-много да го мисля нямаше никакъв смисъл.

На изток хоризонтът просветля, една тънка червена ивица го отдели от небето. Съмваше се.

Препасах шпагата си, хванах сандъчето и заслизах надолу. Сега в сумрачната светлина можех истински да видя разрушенията. Домове почти нямаше, улици — също. Прескачах съборени зидове, засипани от тиня и пясък градини, плетеници от греди. Наоколо тук и там тичаха хора, виеха от мъка и ужас, ровеха в съсипните. Вече не се разбираше кой е от пиратите — грабители довчерашни, кой е от испанците. Всеки се силеше да спаси живота си или живота на близките си. Нищо друго не гледаше. Така е, трябва да дойде голямото нещастие, за да проумее човек колко малко ценни неща притежава.

Аз вървах — не зная къде. Помагах да изравят трупове, опитвах се да превързвам ранени. Някъде казвах по някоя дума и като виждах с какви очи се взират в мен, как чакат помощ и подкрепа — започнах да се държа, макар че ми идеше да крещя от отчаяние. И слизах все по-надолу, към пристана или онова, което вчера беше пристан. Все пак в дъното на душата си се надявах, че някой кораб е останал и е оцелял в ада!

Вървах — не, а се провирах между развалините. И тогава ето що се случи.

В мрачината на разсъмването, до един полусъборен зид видях удивителна гледка. Видях Беязания! Той стоеше до зида, сам, и се биеше с трима испански солдати. Откъде се бяха взели, откъде се беше взел и той! Шпагата му святкаше и звънтеше.

О, небеса! Аз се затирих насреща им с викове, като на ход измъкнах шпагата си. Нищо не помислих. Можеше да е сатаната, можеше той да е самото въплътено зло, но който и да беше — спасил ми бе живота. Ако в този прокълнат от бога свят имаше още благодарност и справедливост — аз трябваше да му помогна!

Спуснах се и още с първия удар прободох единия от нападателите. Но другите двама в това време надделяха над Беязания и забодоха шпагите си в него. Пронизаха го смъртоносно в гърдите и шията.

Ел амирале падна, аз бясно закрепях от злоба, а испанците, мислейки, че идва помощ за мен, побягнаха презглава.

Ел амирале лежеше пронизан и само аз — единствен в целия свят! — трябваше да се спусна и да му помогна. И то сега, всеки миг

беше съдбоносен!

Заля ме нечовешки страх, всичко в мен се противеше. Не исках! Знаех — ще ме опръска нечистата му кръв, неговата болест ще мине в мен. Осъден ще бъда, отритнат от хората като бясно куче и никога никога няма да ми помогне! Страшна ще бъде смъртта ми!

Господи, обезумявах!

Но там лежеше той, страдаше и за мен нямаше друго. Защото знаех, че това е мигът на моя живот, ужасният и единствен миг, в който не можех да избягам. Иначе цял живот щях да се презирам. И по-добре беше смъртта, нежели презрението!

Колкото бях живял, стигаше ми!

Спуснах се, наведох се и разкъсах жустокора му с един замах. Чаках да видя кръв — ясна, димяща кръв.

Но това, което съзрях, ме накара да замръзна. Той имаше две дълбоки, страшни рани, но от тях не течеше кръв. И плътта му не беше плът, а нещо друго, което умът не може да побере и назове!

Ел амирале не беше човек. И аз стоях над него в ужас голям...

Посткрипцио

Тук свършва четвъртият свитък от манускрипта, което проверих и удостоверявам с моя знак.

Антонио Мариа и Галвес,
Главен конвиктор на колегията на Ордена в Сарагоса

ЗАКЛЮЧЕНИЕ,

произнесено на Шестата планета от системата на Ламбда-Орион, нямащо нищо общо с човешката реч и начин на мислене, разшифровано в земни понятия.

Опит 203-16-А. С живота на Третата планета от системата на Жълтото джудже РНВ-ТН.

За да се установи степента на развитието на разума на най-висшите от живите същества от тази система.

Прибегна се към метод на въвеждане на подобни сред тях и наблюдение на обекти...

... За въвеждане на един от подобните бе използвана смъртта на обект, наричан Хогарт. Бе подменен с точен двойник на Хогарт при смъртта му на място, наричано Доминика. Двойникът бе отправен за

наблюдение на обекти, почти лишени от стремеж към усъвършенствуване на разума.

При наблюденията привлече внимание обект, наричан Стеекс. Той се отличаваше от околните с поведението си и своите разбирания за добро и зло, както и за помощ между разумните същества. За да се получи максимална информация за него и да се запази животът му, бе снабден с комуникатор от типа ХЛ-4, пръстеновиден...

В хода на опита подобният Хогарт даде вид, че е увреден от страшно заболяване за разумните същества. Това послужи като изпитание за обекта Стеекс.

Установи се, че обектът Стеекс показва висока степен на противопоставяне на условията и сам стигна до верния извод, че животът в цялата Галактика поражда разум, за да може да се бори най-успешно със смъртта. За верността на своите разбирания Стеекс заложи своя живот и така ги доказа.

Това, както и други наблюдения дават основание да се смята:

Че разумът на Третата планета от тази система има висок коефициент на бързо развитие.

Че ако този разум си създаде подходящи условия, би могъл да премине от разред четвърти в разред трети по Галактичната класификация.

В опита с обекта Стеекс бе допуснат пропуск. Поради недоизчисляване на неблагоприятна вероятност подобният Хогарт бе нападнат и тежко увреден. Така Стеекс заподозря произхода на двойника Хогарт и записа това свое подозрение. Пропускът беше отстранен след време с естествената смърт на обекта Стеекс, а записът бе унищожен с помощта на друг въведен двойник, използван за друг опит и наричан Антонио Мария и Галвес.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.